

Doprinos Hrvatske bratske zajednice pri integraciji hrvatskog iseljeništva u Sjedinjene Američke Države

---

Čuljak, Mara

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:740527>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Mara Čuljak

**DOPRINOS HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE PRI
INTEGRACIJI HRVATSKOG ISELJENIŠTVA U
SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

MARA ČULJAK

**DOPRINOS HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE PRI INTEGRACIJI
HRVATSKOG ISELJENIŠTVA U SJEDINJENE AMERIČKE
DRŽAVE**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Marina Perić Kaselj

Zagreb, 2023.

SAŽETAK

Hrvatski imigranti imaju dugu i složenu povijest u Sjedinjenim Američkim Državama. Više od jednog stoljeća ovi hrabri pojedinci napuštaju domovinu u potrazi za boljim životom za sebe i svoje obitelji. No, put do nove zemlje nikad nije lak, a hrvatski su se imigranti često suočavali s velikim izazovima dok su se pokušavali prilagoditi životu u Americi. Tu na scenu stupa Hrvatska bratska zajednica. Od svog osnutka Hrvatska bratska zajednica je svjetionik nade i potpora hrvatskim iseljenicima u Americi. Od financijske pomoći do kulturnih programa, organizacija je odigrala ključnu ulogu u pomaganju hrvatskim imigrantima da se etabliraju u svojoj novoj domovini. Tijekom godina, Hrvatska bratska zajednica je svojim članovima pružala širok raspon usluga, uključujući police životnog osiguranja, pogrebne naknade, štedne račune i zajmove za kuće i tvrtke. Organizacija je također sponzorirala obrazovne programe za hrvatsko-američku djecu, kulturna događanja te poduprla izdavanje novina na hrvatskom jeziku. No Hrvatska bratska zajednica je više od same financijske i kulturne organizacije. Također je bila snaga za socijalnu pravdu i građanska prava, zalažući se za priznanje Hrvatske kao neovisne nacije i podržavajući Hrvatski rat za neovisnost. Ona i danas nastavlja pružati osjećaj zajedništva i podršku hrvatskim migrantima u Americi. Njegovi programi i usluge pomogli su nebrojenim pojedincima i obiteljima da se etabliraju u svojoj novoj domovini i napreduju.

U ovom radu istražiti će se povijest i utjecaj Hrvatske bratske zajednice na živote hrvatskih migranata u Americi. Proučiti će se doprinosi organizacije hrvatsko-američkoj zajednici i analizirati načine na koje je pomogla poboljšanju života hrvatskih useljenika u Sjedinjenim Državama. Hrvatska bratska zajednica u Americi ima bogatu i složenu povijest koja se proteže preko jednog stoljeća. Od svojih ranih početaka u kasnim 1800-ima do sadašnjeg stanja danas, Hrvatska bratska zajednica imala je važnu ulogu u životima mnogih hrvatskih useljenika i njihovih potomaka. U ovom radu istražiti će se povijest Hrvatske bratske zajednice u Americi, ispitujući njezino osnivanje, rast i evoluciju tijekom vremena.

Ključne riječi: Sjedinjene Američke Države, iseljeništvo, Hrvati, Hrvatska bratska zajednica

SUMMARY

Croatian immigrants have a long and storied history in the United States. For more than a century, these brave individuals have been leaving their homeland in search of a better life for themselves and their families. However, the journey to a new country is never easy, and Croatian immigrants often faced great challenges while trying to adapt to life in America. This is where the Croatian brotherhood comes into play. Since its foundation, the Croatian Fraternal Community has been a beacon of hope and support for Croatian emigrants in America. From financial aid to cultural programs, the organization has played a key role in helping Croatian immigrants establish themselves in their new homeland. Over the years, the Croatian Fraternal Society has provided its members with a wide range of services, including life insurance policies, funeral benefits, savings accounts, and home and business loans. The organization also sponsored educational programs for Croatian-American children, cultural events and supported the publishing of newspapers in the Croatian language. But the Croatian fraternal community is more than just a financial and cultural organization. She was also a force for social justice and civil rights, advocating for the recognition of Croatia as an independent nation and supporting the Croatian War of Independence. Even today, it continues to provide a sense of community and support to Croatian migrants in America. Its programs and services have helped countless individuals and families establish themselves in their new homeland and thrive.

In this paper, we will explore the history and influence of the Croatian Fraternal Union on the lives of Croatian migrants in America. We will examine the organization's contributions to the Croatian-American community and analyze the ways in which it helped improve the lives of Croatian immigrants in the United States. The Croatian Brotherhood Community in America has a rich and complex history that spans over a century. From its early beginnings in the late 1800s to its current state today, the Croatian Brotherhood Community has played an integral role in the lives of many Croatian immigrants and their descendants. In this essay, we will explore the history of the Croatian Brotherhood Community in America, examining its founding, growth, and evolution over time.

Keywords: America, emigration, Croats, Croatian brotherhood

SADRŽAJ

1.	UVOD	1
2.	POČECI HRVATSKIH MIGRACIJA.....	3
2.1.	Životi Hrvata u Americi.....	5
2.2.	Hrvatska dijaspora	10
3.	HRVATSKE NASEOBINE U AMERICI	12
3.1.	Amerikanizacija Hrvata	14
4.	DRUŠTVENE ORGANIZACIJE HRVATA.....	15
5.	OSNIVANJE HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE.....	17
5.1.	Osnivači Hrvatske bratske zajednice.....	19
6.	PRVE GODINE HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE	21
7.	ULOGA HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE U 20. STOLJEĆU	22
8.	IZAZOVI S KOJIMA SE SUSRELA HRVATSKA BRATSKA ZAJEDNICA	24
9.	EKSPANZIJA HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE	25
9.1.	Hrvatski doprinosi Americi	28
9.2.	Utjecaj Hrvatske Bratske zajednice na hrvatsko-američku kulturu	29
10.	ANALIZA SADRŽAJA ČLANAKA U LISTU „ZAJEDNIČAR“	32
10.1.	Definiranje ciljeva istraživanja i metodologija	33
10.2.	Pregled rezultata i diskusija	33
11.	ZAKLJUČAK.....	43

1. UVOD

Proces iseljavanja Hrvata u Ameriku opširna je tema te ne podliježe točnom utvrđivanju samih početaka. Pretpostavka je kako su se već na ranim brodskim putovanjima 17. stoljeća našli i Hrvati.¹ Razdoblje o kojem ovaj rad raspravlja započinje u kasnom 19. stoljeću kada su migracije hrvatskih stanovnika u Ameriku postale svakodnevice.

Hrvatska bratska zajednica jedna je od najstarijih i najutjecajnijih hrvatsko-američkih organizacija u Sjedinjenim Američkim Državama. Osnovana 1894. godine, Hrvatska bratska zajednica odigrala je značajnu ulogu u životu mnogih hrvatskih imigranata i njihovih potomka, pružajući osjećaj za zajednicu, podršku i kulturno očuvanje. Danas je HBZ i dalje aktivna i živopisna organizacija, s desecima tisuća članova širom Sjedinjenih Američkih Država.

Osnivanje Hrvatske bratske zajednice u Americi bilo je odgovor na potrebe hrvatskih imigranata koji su tražili podršku i pomoć dok su se prilagođavali životu u Sjedinjenim Američkim Državama. Tijekom kasnih 1800 -ih, mnogi Hrvati bježali su od svoje domovine zbog političkih i ekonomskih previranja, a utočište su tražili u Americi. Rani osnivači Hrvatske bratske zajednice vidjeli su potrebu za organizacijom zajednice koja će pružiti podršku tim novim imigrantima, nudeći im osjećaj zajednice i pripadnost njihovom novom domu.

Na osnivanje Hrvatske bratske zajednice utjecali su i širi trendovi u američkom fraternalizmu tijekom kasnog 19. i početka 20. stoljeća. U to su vrijeme bile popularne bratske organizacije, nudeći niz pogodnosti i usluga članovima, uključujući društvene aktivnosti, osiguranje i pomoć u zapošljavanju i drugim praktičnim potrebama. Mnoge od tih organizacija osnovane su s etničkim crtama, odražavajući raznolikost imigrantskih zajednica koje su stigle u Sjedinjene Države.

Hrvatska bratska zajednica osnovana je kao nacionalna „kišobran“ organizacija za hrvatska bratska društva i lože u Sjedinjenim Američkim Državama. Zajednica je pružila centraliziranu organizaciju koja je pomogla u koordinaciji aktivnosti različitih podružnica

---

¹ Prpić, J., „Hrvati u Americi“, Hrvatska matica iseljenjika, Zagreb, 1997. str. 22-25

hrvatskog bratstva u cijeloj zemlji. Struktura organizacije uključivala je Nacionalni odbor direktora, državne lože i matične domovine, pružajući hijerarhiju vodstva i upravljanja. Osim pružanja podrške novim imigrantima, Zajednica se fokusirala na očuvanje i promicanje hrvatske kulture i baštine u Americi. To je uključivalo organiziranje kulturnih događaja i proslava, podržavanje umjetnosti i obrazovanja i pružanje pomoći hrvatskim zajednicama u potrebi. Hrvatska bratska zajednica je također igrala važnu ulogu u zalaganju za interese hrvatsko-američke zajednice, radeći na unapređenju prava i mogućnosti svojih članova.

Utjecaj Hrvatske bratske zajednice na hrvatsko-američku zajednicu bio je značajan, kako u smislu njegove uloge u pružanju podrške i resursa novim imigrantima, tako i doprinosa očuvanju i promicanju hrvatske kulture i baštine u Americi. Danas ova institucija ostaje važna u hrvatsko-američkoj zajednici, s desecima tisuća članova i nizom programa i usluga koji odražavaju njegovu predanost zajednici u kojoj služi.

Ovaj će rad pružiti povijesni pregled Hrvatske bratske zajednice u Americi, ispitujući njeno osnivanje, rast i evoluciju s vremenom. Rad će istražiti rane godine Hrvatske bratske zajednice uključujući ulogu u podršci novim imigrantima i organiziranju kulturnih događaja i proslava. Također će ispitati rast i širenje Zajednice u 20. stoljeću, uključujući njenu ulogu u uspostavljanju hrvatskog nacionalnog doma u Clevelandu, Ohio, te napore oko zagovaranja u ime Hrvatsko-američke zajednice. Konačno, rad će raspravljati o trenutnim državnim i budućim izgledima Zajednice, ispitujući izazove i mogućnosti s kojima se suočava jer i dalje služi potrebama hrvatsko-američke zajednice u 21. stoljeću.

U okviru ovog rada provedeno je kvalitativno istraživanje metodom analize sadržaja koje je za cilj imalo ispitati sadržaje koji se odnose na izvještavanje na temu Domovinskog rata od strane službenog glasila Hrvatske bratske zajednice „Zajedničar“ te na taj način prikazati djelovanje HBZ-a u smjeru sveobuhvatne podrške hrvatskom narodu u trenucima najvećih kriza.

2. POČECI HRVATSKIH MIGRACIJA

Hrvatska svjetska migracija u zadnjih 120 godina predstavlja bitan aspekt u razvoju hrvatske moderne povijesti. Moreplovci i trgovci iz gradova i jadranskih otoka među prvima su koji su stupili na američko tlo još u 16. i 17. stoljeću. Dubrovnik je bila jedna od luka koja je bila povezana s američkim kontinentom.² Prve konkretnije vijesti o prisutnosti Hrvata sežu iz 1866. godine kada je austrijski konzul Max Schamberg osnovao „Hrvatsku banku“ u Pittsburgu.³ Prvi val hrvatskih useljenika u Ameriku započeo je krajem 1870-ih i nastavio se u ranim 1880-ima. Mnogi od tih imigranata bili su mladići iz ruralnih područja koji su imali malo izgleda za ekonomski napredak u svojoj domovini. „Iseljavanje intelektualaca u počecima nije bilo u velikoj mjeri, dok je veliki broj seoskog stanovništva selio iz Hrvatske.“⁴ Došli su u Ameriku u potrazi za poslom, prvenstveno u industrijama kao što su rudarstvo, čeličane i željeznice. Hrvatska je u to vrijeme bila dio Austro-Ugarske monarhije te su mnogi Hrvati tražili bolje ekonomske prilike te bolji život za sebe i svoje obitelji. Put od Hrvatske do Amerike bio je dug i naporan, a mnogi su imigranti putovali brodovima do New Yorka, glavne luke ulaska u to vrijeme. Nakon što su stigli, suočili su se s mnogim izazovima, uključujući jezične barijere, diskriminaciju i poteškoće u pronalaženju posla. Mnogi prvi hrvatski imigranti nastanili su se u industrijskim gradovima poput Pittsburga, Clevelanda i Chicaga, gdje su svoje nove radne postaje pronalazili u rudnicima i tvornicama.⁵ Godina 1880. uzima se kao polazišna točka proučavanja ovog fenomena, a Jure Prpić navodi kako se između 1880. i 1890. godine na područje Amerike doselilo blizu 80 000 Hrvata.⁶ Na kraju 19. stoljeća, masivna imigracija Hrvata uz mnoštvo drugih naroda europskog kontinenta dovela je do novog migracijskog fenomena. U periodu od 1880. godine pa do Prvog svjetskog rata, Ameriku je svojom novim domom nazvalo čak 400.000 Hrvata.⁷ Iseljavanje Hrvata 1880-ih bio je značajan događaj koji je doveo do toga da veliki broj pojedinaca napušta domovinu u potrazi za boljim prilikama u inozemstvu. Hrvatska je u to vrijeme bila pretežno ruralno i agrarno društvo, s

---

² Čizmić I., Miletić I., Prpić J., „From the Adriatic to the lake Erie!, American Croatian Lodge, INC. „Cardenal Stepinac“ Eastlake, Ohio; Institute od Social Sciences „Ivo Pilar“ Zagreb, 2000., str. 4-6

³ Čizmić I., „Povijest Hrvatske bratske zajednice“, Golden Marketing, Zagreb 1994., str. 24

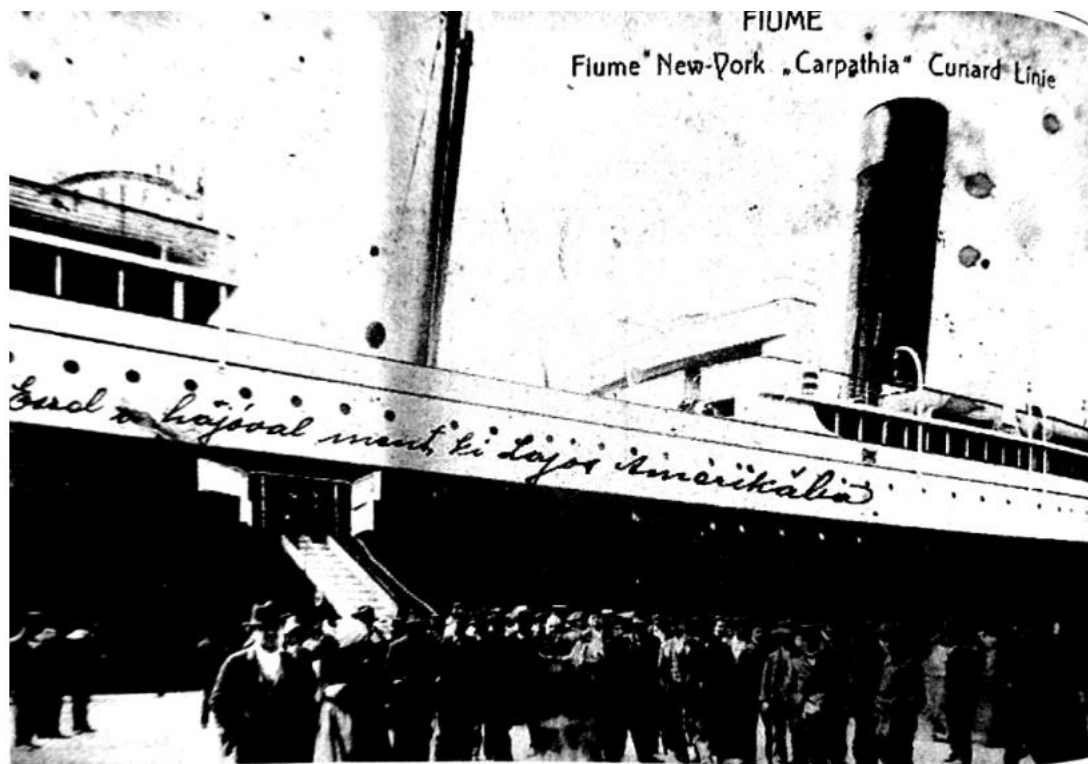
⁴ Jurčević, K., „Stari kraj i novi svijet“, Grafički Zavod Hrvatske“, Zagreb, 2009, str. 48

⁵ Prpić, J., „Hrvati u Americi“, Hrvatska matica iseljenjika, Zagreb, 1997. str. 31-43

⁶ Ibid.

⁷ Čizmić I., Miletić I., Prpić J., „From the Adriatic to the lake Erie!, American Croatian Lodge, INC. „Cardenal Stepinac“ Eastlake, Ohio; Institute od Social Sciences „Ivo Pilar“ Zagreb, 2000., str. 6

ograničenim ekonomskim mogućnostima za svoje građane. Kao rezultat toga, mnogi su muškarci, osobito oni mlađi, napustili zemlju u potrazi za boljom perspektivom u Americi. „Proces iseljavanja Hrvata u Sjedinjene Američke Države događao se u posebnom društvenom i političkom kontekstu.⁸ Problem iseljavanja hrvatskog stanovništva ističe se kao učestala posljedica ekonomskih, gospodarskih, ekonomskih, socijalnih i drugih razloga.“⁹ Jedan od primarnih razloga hrvatskih migracija u tom razdoblju bio je rast industrijalizacije u Americi. Kako su Sjedinjene Države počele prelaziti s agrarnog gospodarstva na sve više industrijsko, pojavila se značajna potražnja za radnicima u tvornicama, rudnicima i drugim teškim industrijama. Hrvati, od kojih su mnogi bili kvalificirani radnici, vidjeli su u tome priliku za veću plaću i poboljšanje životnog standarda.

Slika 1. Iseljenici u europskim lukama (preuzeto iz: Jurčević, K., „Stari kraj i novi svijet“, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb 2009. str. 50)

⁸ Katica Jurčević str.9

⁹ Katica Jurčević str 23

2.1. Životi Hrvata u Americi

Život Hrvata u Americi može se pratiti kroz povijest migracija koje su se dogodile tijekom prošlog stoljeća. Mnogi Hrvati su emigrirali u potrazi za boljim životom, pronalazeći u Americi priliku za rad i prosperitet. Međutim, iako su mnogi uspjeli u svojim nastojanjima, život Hrvata u Americi nije uvijek bio lagan. Hrvati su se suočavali s teškim radnim uvjetima, niskim plaćama i nezavidnim životnim uvjetima.¹⁰

Hrvati su bili poznati po svojoj sposobnosti za fizički rad, što je bila vrijedna karakteristika u tvornicama i rudnicima. Mnogi su radili u metalnoj industriji, proizvodnji cigareta i tekstilnoj industriji. Hrvati su također bili poznati kao vješti graditelji i često su radili na gradilištima, posebno u gradovima koji su imali veliku hrvatsku populaciju. „Pennsylvanija je bila najveća hrvatska naseobina izvan Hrvatske u to vrijeme. Prvo hrvatsko naselje zvalo se Brinton, u East Pittsburgu.“¹¹ Loši radni uvjeti i načini življenja poticali su Hrvate na stvaranje zajednica. 1893. godine Hrvati i Slovenci osnovali su društvo za zajedničku pomoć „Hrvatsko-Slovensko društvo Sv. Nikola“, 1895. godine osnovana je i Hrvatska čitaonica.¹² Radili su na utemeljenju rudarskih naselja u Pennsylvaniji (Stelton, Cokeburg...). Neposredno prije prvog svjetskog rata u mjestu Etna živjelo je oko 3000 Hrvata koji su se okupljali u 10-ak društava te su sagradili Hrvatski dom i Hrvatski klub. Do 1915. godine na području Pittsburga živjelo je više od 100 000 Hrvata. Hrvati su izgradili i crkve – 1984. godine izgrađena je crkva Sv. Nikole u Alleghenyju te nekoliko godina kasnije crkva Sv. Nikole u Bennetu.¹³

Život doseljenika bio je težak u prošlosti. Radni dan je trajao 10-12 sati, bez zaštitne opreme. Zbog nedostatka socijalne pomoći i zaštite problem invalida bio je jedan od težih u životu iseljenika. Kuće za zaposlenike u kojima su živjeli bile su poznate po imenu *Boarding houses*, često bez vode, struje i drugih osnovnih uvjeta potrebnih za civiliziran život. Hrvatske *boarding houses* ili privatni smještaj u Sjedinjenim Američkim Državama bili su ključni dio života hrvatskih migranata tijekom 19. i 20. stoljeća. *Boarding houses* su se sastojali od kuća ili zgrada u kojima su sobe iznajmljivane pojedincima ili grupama. Mnogi hrvatski migranti koristili su ove smještajne

---

¹⁰ Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont Press, Zagreb, 1997., str. 48

¹¹ Čizmić I., „Povijest Hrvatske bratske zajednice“, Golden Marketing, Zagreb 1994., str. 24

¹² Ibid. str. 25

¹³ Ibid. str. 25-27

opcije dok su se prilagođavali životu u Sjedinjenim Američkim Državama. S vremenom su uvjeti postajali boljima.¹⁴ Hrvati su stvarali zajedničke kuće ili zgrade koje su imale više soba. Te su kuće bile namijenjene iznajmljivanju pojedincima ili obiteljima, a cijene su bile pristupačne i znatno niže u usporedbi s hotelskim smještajem. *Boarding houses* su bili važni za hrvatske migrante jer su im omogućili da žive zajedno s drugim Hrvatima i da se osjećaju kao kod kuće, s obzirom da su bili okruženi ljudima s istim jezikom i kulturom. Uz to, hrvatski *boarding houses* su pružali svojim stanarima i druge usluge, poput prijevoza, obroka, pranje rublja i slično. Ti su domovi bili središte hrvatskog društvenog života u SAD-u i bili su idealni za one koji su tek stigli u zemlju, jer su dobivali savjete i podršku od svojih sugrađana. Mnogi hrvatski *boarding houses* su osnovani u gradovima koji su imali veliku hrvatsku populaciju. To su bili gradovi poput Chicaga, Pittsburgha, Clevelanda, New Yorka i drugih. Hrvatske kuće bile su obično smještene u predgrađima, gdje su cijene bile niže i gdje se nalazilo mnogo radnih mjesta. Iako su *boarding houses* bili poznati po svojoj povoljnoj cijeni i udobnom smještaju, mnogi su se suočili s izazovima. Ove su kuće često bile pretrpane, a uvjeti života ponekad su bili ograničeni. No, za mnoge hrvatske migrante, *boarding houses* su bili nužni za početak novog života u Sjedinjenim Američkim Državama. Mnogobrojne depresije i gospodarske krize donosile su teška iskušenja za Hrvatske iseljenike.¹⁵ Međutim, usprkos ovim izazovima, mnogi su se uspjeli integrirati u američko društvo i pronaći uspjeh u svom radu.

Salooni, odnosno gostionice, bili su najunosniji i najsigurniji put do zarade. Gostioničari su stekli veliki ugled među svojim sunarodnjacima. Oni su među prvima naučili govoriti engleski jezik i time su se lakše asimilirali u društvo. Djelovali su u aktivno u brojnim odborima dobrotvornih i crkvenih iseljeničkih zajednica.¹⁶ Ivan Čizmić navodi kako je Hinko Sirovatka opisivao *Saloon-e* „kao krčme i gostionice koje možemo pronaći svugdje gdje ima išta od našeg naroda“, te kako je osuđivao kako je broj takvih gostionica bio znatno veći nego kako potreba nalaže, gdje većina hrvatskih migranata „svoju krvavo zarađenu zaradu razbacuje i nekontrolirano troši.“¹⁷ „Jure Prpić pak ističe kako su radnici veliku većinu slobodnog vremena provodili u *Saloon-ima* kako bi vijećali“¹⁸ *Saloon* je postao važno mjesto Hrvatskog iseljeničkog života i

---

¹⁴ Čizmić I., „Povijest Hrvatske bratske zajednice“, Golden Marketing, Zagreb 1994., str. 27

¹⁵ Ibid., str. 29

¹⁶ Jurčević, K., „Stari kraj i novi svijet“, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb, 2009, str. 119

¹⁷ Čizmić I., „Povijest Hrvatske bratske zajednice“, Golden Marketing, Zagreb 1994., str. 27-29

¹⁸ Ibid. 27-29

aktivnosti. Nakon brojnih osnivanja domova zadržala se praksa organizacije *Saloon*-a u domovima. Osim pojedinih negativnih uloga, imali su i nekoliko pozitivnih uloga u životu Hrvatskih iseljenika - izmjenjivanje iskustava, davanja savjeta, širenja vijesti i novosti te rasprave o domovini i politici.¹⁹

Škiftaši ili bankari su također imali značajnu ulogu u životima hrvatskih iseljenika. Iseljeništvu su prodavali putničke liste te posredovali u slanju njihova novca u domovinu. „Useljenička banka bila je veliki problem za federalnu vlast s obzirom da su neiskusni doseljenici savršene žrtve beskrupuloznih bankara, mnogi su hrvatski useljenici izgubili svoje uštedevine polažući novac u useljeničke banke.“²⁰

„U Pittsburgu je osnovana i prva hrvatska knjižara u Sjedinjenim Američkim Državama. U njoj su se tiskale prve knjige na hrvatskom jeziku.“ Tisak je predstavljao veoma bitan dio života hrvatskih iseljenika. Tisak hrvatskih iseljenika u Sjedinjenim Državama igrao je važnu ulogu u održavanju veza s domovinom, ali i u oblikovanju identiteta hrvatske zajednice u Sjedinjenim Američkim Državama. Tijekom proteklih stoljeća, tisak je bio sredstvo kojim su hrvatski iseljenici izražavali svoje mišljenje, dijelili vijesti i informacije te održavali svoju kulturnu baštinu. „Jedan od razloga pokretanja hrvatskih etničkih novina bilo je i nezadovoljstvo iseljenika zbog neobjektivnih informacija koje su o situaciji u Hrvatskoj donosile austro-ugarske ili kasnije jugoslavenske tiskovine.“²¹ Najstariji među tiskovnicima bio je Hrvatski glasnik, koji je osnovan u Sjedinjenim Američkim Državama 1895. godine. Glavni urednik Hrvatskog glasnika bio je Josip Stanić²², koji je kasnije osnovao i druge časopise namijenjene hrvatskim iseljenicima. Neke od najpoznatijih izdanih tiskovina bile su: „Novi svijet“, „Hrvatski rodoljub“, „Danica“, „Hrvat“, „Hrvatski glasnik“, „Hrvatske seljačke novine“, „Republika“, i „Glasnik Istine“.²³ „Danica“ koju je pokrenuo Zdravko V. Mužina prvi put je tiskana na Novu godinu 1894. Njemu su se pridružili i Franjo Šepić, Petar Pavlinac, Ivan Ljubić, Josip Buneta i Josip Šubašić s kojima je osnovao Hrvatsko radničko potporno društvo „Starčević“ – prethodnik na putu stvaranja zamišljene zajednice hrvatskih iseljenika u Sjedinjenim Američkim Državama.²⁴ „Narodni list bio je jedan od

---

¹⁹ Ibid. 29

²⁰ Prpić, J., „Hrvati u Americi“, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb, 1997., str. 170

²¹ Jučević, K., „Stari kraj i novi svijet“, Grafički Zavod Hrvatske, Zagreb 2009., str. 76-77

²² Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont Press, Zagreb, 1997., str. 35

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

najpoznatijih prvih tiskovna koji je 1898 počeo objavljivati Franjo Zotti. Te su novine izvrstan primjer kako oglašavati parobrodske agencije i bankare. Kako je većina hrvatskih iseljenika pripadala radničkom sloju, mnoge su se hrvatske tiskovine zvale radničkim glasilima.²⁵

Slika 2. Danica, hrvatski list (preuzeto iz: Smoljan I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont press, Zagreb 1997. str. 35)

Tisak hrvatskih iseljenika u Sjedinjenim Američkim Državama imao je važnu ulogu u održavanju kulturne baštine i identiteta. Časopisi su donosili vijesti iz Hrvatske, prenosili kulturne događaje i običaje, ali su također bili mjesto na kojem su se obrađivale teme koje su bile bitne za hrvatsku zajednicu u SAD-u. Tako su se u časopisima mogli naći tekstovi o politici, gospodarstvu, sportu, ali i o problemima s kojima su se hrvatski iseljenici susretali u SAD-u. „Razumljivo je što su hrvatske iseljeničke novine donosile stalne i opširne rubrike koje su se bavile različitim temama koje su se odnosile na rodoljublje i domovinu. U gotovo svim tiskovinama nalazila se i rubrika za raspravu čitatelja o aktualnim i zanimljivim temama. Zbog svoje izražene domoljubnosti tisak je često bio napadan i kritiziran od strane Beča i Budimpešte, a kasnije i Jugoslavije.“²⁶ Osim održavanja veza s domovinom tisak je igrao važnu ulogu u stvaranju hrvatske nacionalne svijesti i zajedništva. Hrvatski časopisi su izvještavali o kulturnim i političkim događajima u Sjedinjenim Američkim Državama i svijetu.

²⁵ Prpić, J., „Hrvati u Americi“, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb., 1997., str. 162-ž163

²⁶ Jučević, K., „Stari kraj i novi svijet“, Grafički Zavod Hrvatske, Zagreb 2009., str. 76-77

Drugim valom hrvatskog iseljavanja u Sjedinjene Države smatra se razdoblje nakon Drugog svjetskog rata, koje je trajalo do kraja 1970-ih godina. Ovo razdoblje obilježeno je velikim brojem hrvatskih iseljenika koji su se preselili u na američko tlo, uglavnom zbog ekonomskih razloga. U prvom valu iseljavanja, većina se iseljenika bavila teškim fizičkim radom, poput rudarstva, građevine ili željeznice. Međutim, drugi val hrvatskih iseljenika donio je promjene u tome kako su se Hrvati integrirali u američko društvo. Mnogi su se uspjeli uključiti u srednji sloj, zahvaljujući svojim vještinama i obrazovanju. Hrvati su se također počeli baviti različitim zanimanjima, poput medicinske i akademske struke. Drugi val hrvatskih iseljenika u Sjedinjenim Američkim Državama također je obilježen velikim brojem političkih emigracija, to su emigranti koji su pobjegli iz Jugoslavije nakon Drugog svjetskog rata. Mnogi su bili aktivni u borbi protiv komunističke vlasti u Jugoslaviji, a nakon odlaska u Sjedinjene Američke Države, nastavili su raditi na promociji demokracije i ljudskih prava u svojoj domovini. Mnogi su se bavili novinarstvom i objavljivali su časopise koji su se zanimali političkim pitanjima u Jugoslaviji. Tijekom drugog vala, hrvatski iseljenici počeli su se uključivati u politički život zemlje. Mnogi su se pridružili demokratskim ili republikanskim strankama i počeli lobirati za svoje interese u američkoj politici. Također su bili aktivni u promociji hrvatskih interesa u Sjedinjenim Američkim Državama i u borbi za neovisnost Hrvatske od Jugoslavije.²⁷

U drugom valu iseljavanja Hrvata u Sjedinjene Američke Države pojavili su se novi časopisi i novine, koji su bili namijenjeni hrvatskoj zajednici. Mnogi od tih časopisa bavili su se političkim pitanjima i temama ali su također donosili vijesti i informacije o kulturnim događajima u domovini te ostavili značajan trag u američkom društvu i kulturi. Hrvatski iseljenici su ostavljali snažan doprinos u različitim područjima, uključujući sport, umjetnost, glazbu i znanost. Mnogi od njih su postali poznati u svojim strukama i domenama te su na taj način doprinijeli razvoju američkog društva. Jedan od primjera uspjeha hrvatskih iseljenika u SAD-u je razvoj hrvatske zajednice u Chicagu. U Chicagu je nastala velika hrvatska zajednica koja se bavila različitim aktivnostima i imala svoje institucije, poput hrvatskih klubova, crkava, škola i kulturnih centara. Hrvatska zajednica u Chicagu je bila jedna od najvećih i najorganiziranijih hrvatskih zajednica u Sjedinjenim Američkim Državama. U ovom se valu otvorila mogućnost za razvoj novih organizacija koje su se bavile promocijom hrvatskih interesa i kulture. Uz postojeće organizacije

---

²⁷ Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont Press, Zagreb, 1997., str. 49

koje su se osnovale u prvom valu, u drugom valu su se pojavile nove organizacije koje su mahom proširivale svoje djelovanje i sadržaje pa su se tako bavile različitim aktivnostima, poput kulturnih događaja, humanitarnih projekata i političkog lobiranja. Ukupni doprinos hrvatskih iseljenika u Sjedinjenim Američkim Državama je bio izuzetno važan za razvoj hrvatske kulture i identiteta. Kroz njihov rad i djelovanje, američka javnost upoznala se s hrvatskom kulturom, običajima i poviješću. Hrvatski iseljenici su također pomogli u očuvanju hrvatskog jezika u SAD-u i razvijanju hrvatskih kulturnih događaja, kao što su plesovi, folklorne manifestacije i koncerti. Uz to, hrvatski iseljenici u SAD-u su igrali važnu ulogu u stvaranju prijateljskih odnosa između Hrvatske i SAD-a. Njihov rad u promociji hrvatskih interesa i lobiranju za političku podršku SAD-a Hrvatskoj su bili su od izuzetne važnosti tijekom Domovinskog rata. -a.

Danas, život Hrvata u Americi razlikuje se od regije do regije. Mnogi Hrvati žive u velikim gradovima kao što su Chicago, New York i Los Angeles, dok drugi žive u manjim gradovima i ruralnim područjima. Unatoč tome, većina Hrvata u Americi zadržala je vezu sa svojom kulturom i tradicijama, što se vidi u njihovoj hrani, glazbi i običajima. Mnogi Hrvati u Americi su uspješni poduzetnici i poslovni ljudi, često vodeći svoje tvrtke ili radeći u vodećim pozicijama u drugim tvrtkama. Mnogi su se također uključili u političku aktivnost, radeći na promicanju pitanja koja su važna Hrvatima u Americi i podržavajući kandidate koji podržavaju njihove interese. Nadalje, mnogi Hrvati u Americi zadržali su svoju vjeru i povezanost s Katoličkom crkvom, često se uključujući u aktivnosti svojih lokalnih crkava. Uz to, mnogi Hrvati u Americi također su se uključili u sportske aktivnosti te u različite društvene klubove.

2.2. Hrvatska dijaspora

Hrvatska dijaspora jedna je od najvećih i najvažnijih dijaspora u svijetu, sastavljena od više od tri milijuna ljudi koji su rasuti po cijelom svijetu. Hrvati su migrirali u različita područja u potrazi za boljim životom, obrazovanjem ili poslom. Dijaspora se sastoji od različitih generacija, od onih koji su napustili Hrvatsku početkom 20. stoljeća do onih koji su otišli u novije vrijeme.

Prva velika migracija Hrvata dogodila se krajem 19. stoljeća i početkom 20. stoljeća. Hrvati su tada uglavnom migrirali u SAD, Kanadu, Južnu Ameriku i Australiju. Ovi iseljenici su se susreli s brojnim izazovima, uključujući jezične barijere, kulturne razlike i teške radne uvjete. Međutim, oni su se trudili prilagoditi novom okruženju i stvoriti bolji život za sebe i svoje obitelji. Nakon

Drugog svjetskog rata, Hrvati su nastavili migrirati u različite dijelove svijeta. Mnogi su se preselili u Njemačku, Švicarsku i Austriju u potrazi za poslom i boljim životom. Tijekom 1990-ih, tijekom Domovinskog rata, Hrvati su ponovno migrirali u različite dijelove svijeta, uključujući SAD, Kanadu, Australiju i Europu.²⁸

Hrvatska dijaspora se sastoji od različitih generacija koje se razlikuju po jezičnim, kulturnim i političkim uvjerenjima. Međutim, unatoč tim razlikama, Hrvati u dijaspori često se povezuju međusobno svojim zajedničkim korijenima, kulturom, običajima i jezikom. Upravo takvo povezivanje ima važnu ulogu u očuvanju hrvatske kulture i tradicije. Mnogi iseljenici aktivno sudjeluju u organizacijama i udrugama koje se bave promocijom hrvatske kulture, jezika i povijesti. Diaspora također pomaže u očuvanju hrvatskog jezika u zemljama u kojima žive, organizirajući tečajeve hrvatskog jezika i pisanja, kao i podržavajući objavljivanje knjiga i časopisa na hrvatskom jeziku.²⁹

Hrvatska dijaspora između ostalog ima važnu ulogu u ekonomskom razvoju Hrvatske. Mnogi iseljenici ulažu u Hrvatsku kroz investicije, turizam i poslovne projekte. Mnogi iseljenici iz Hrvatske također šalju novac u svoju domovinu, što predstavlja važan izvor prihoda za mnoge obitelji u Hrvatskoj. Osim toga, mnogi iseljenici su i dalje povezani s Hrvatskom kroz obitelj i prijatelje koji žive u Hrvatskoj, a redovito posjećuju domovinu te i na taj način održavaju veze sa zemljom iz koje su otišli vividnima. Hrvatska dijaspora od velike je važnosti i u promicanju hrvatske politike i interesa u zemljama u kojima žive. Mnogi iseljenici su aktivni u političkim organizacijama koje se bave pitanjima vezanim za Hrvatsku, uključujući prava manjina, ljudska prava, povijesne nepravde i druga po hrvatski narod općenito važna pitanja. Diaspora je svojevremeno odigrala i veoma značajnu ulogu u lobiranju za priznavanje neovisne Hrvatske zagarantirala podršku Hrvatskoj u međunarodnoj zajednici.³⁰

Međutim, unatoč brojnim prednostima, Hrvatska dijaspora suočava se i s izazovima. Jedan od glavnih izazova je održavanje veze s domovinom i hrvatskom kulturom. Mnogi iseljenici se bore s činjenicom da se u uvjetima u koje su doselili iz matične zemlje lako gubi znanje hrvatskog jezika i poznavanje i življenje hrvatske kulture upravo zbog dugog boravka u drugim zemljama. Stoga

---

²⁸ Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont Press, Zagreb, 1997.

²⁹ Ibid

³⁰ Ibid

su organizacije i udruge koje promiču hrvatsku kulturu i tradiciju od velike važnosti za očuvanje hrvatskog identiteta. Drugi izazov s kojim se suočavaju iseljenici je integracija u društva zemalja u kojima žive. Mnogi se susreću s diskriminacijom i predrasudama zbog svog podrijetla. Stoga su integracijski programi važni za pomoć iseljenicima u prilagodbi na novo okruženje. Osim toga, još jedan izazov s kojim se suočava hrvatska dijaspora je politička nestabilnost u Hrvatskoj. Politički nemiri u Hrvatskoj mogu utjecati na iseljenike i njihove obitelji, posebno na one koji se redovito vraćaju u domovinu ili ulažu u poslovne projekte u Hrvatskoj.³¹

Hrvatska dijaspora predstavlja važan dio hrvatskog naroda i igra ključnu ulogu u očuvanju hrvatske kulture, tradicije i jezika. Iseljenici su se suočili s brojnim izazovima tijekom svojih migracija, ali su uspjeli stvoriti bolje životne uvjete za sebe i svoje obitelji.

3. HRVATSKE NASEOBINE U AMERICI

Hrvatske naseobine u Americi predstavljaju važan dio hrvatske dijaspore. Ove naseobine su nastale tijekom migracija hrvatskih iseljenika u Sjedinjene Američke Države, a mnoge od njih i danas postoje. U ovom odlomku će biti opisane neke od najpoznatijih hrvatskih naseobina u Americi:

- Pittsburgh

Pittsburgh je jedna od najvećih hrvatskih naseobina u Americi. Prvi hrvatski iseljenici stigli su u ovaj grad krajem 19. stoljeća i brzo su se pridružili radničkoj klasi. Ubrzo su osnovali razne hrvatske organizacije, kao što su Hrvatska katolička udruga, Hrvatska narodna udruga i Hrvatska bratska zajednica. Danas u Pittsburghu živi oko 10.000 Hrvata, a grad ima hrvatsku katoličku crkvu te školu hrvatskog jezika.

- Chicago

Chicago je još jedna velika hrvatska naseobina u Americi. Hrvati su u ovaj grad počeli dolaziti sredinom 19. stoljeća i uglavnom su se bavili teškim radom u tvornicama i industriji. U Chicago je osnovana prva hrvatska katolička župa u Americi te su mnoge druge organizacije također

---

³¹ Smoljan

osnovane u ovom gradu, uključujući Hrvatsku narodnu udruhu i Hrvatsku bratsku zajednicu. Danas u Chicagu živi oko 30.000 Hrvata, a grad ima i svoju hrvatsku katoličku katedralu

- San Pedro

San Pedro je grad u Kaliforniji koji je postao poznat po svojoj hrvatskoj zajednici. Hrvati su u ovaj grad počeli dolaziti krajem 19. stoljeća i bili su uglavnom ribari. Osnovali su Hrvatsku ribarsku flotu i Hrvatsku narodnu udruhu, a grad je imao i svoju hrvatsku katoličku crkvu. Iako danas u San Pedru ne živi toliko Hrvata kao prije, grad i dalje ima nekoliko hrvatskih organizacija te se održavaju tradicionalne hrvatske manifestacije poput Hrvatskog festivala.

- Milwaukee

Milwaukee je grad u kojem su hrvatski iseljenici počeli dolaziti krajem 19. stoljeća i brzo su se pridružili radničkoj klasi. Osnovali su Hrvatsku katoličku udruhu te Hrvatsku narodnu udruhu, a grad je imao i svoju hrvatsku katoličku crkvu. Danas u Milwaukeeju živi oko 10.000 Hrvata, a grad ima i nekoliko hrvatskih trgovina i restorana.

- Los Angeles

Los Angeles je jedan od najvećih gradova u Americi i ima veliku hrvatsku zajednicu. Hrvati su u ovaj grad počeli dolaziti tijekom 20. stoljeća i bili su uglavnom uspješni poslovni ljudi. Osnovali su mnoge hrvatske organizacije, uključujući Hrvatsku narodnu udruhu i Hrvatsku bratsku zajednicu, a grad ima i svoju hrvatsku katoličku crkvu. Danas u Los Angelesu živi oko 20.000 Hrvata, a grad ima nekoliko hrvatskih restorana i klubova.³²

- Cleveland

Cleveland je grad u kojem su hrvatski iseljenici počeli dolaziti krajem 19. stoljeća i bili su uglavnom radnici u tvornicama. Osnovali su Hrvatsku narodnu udruhu i Hrvatsku bratsku zajednicu, a grad je imao i svoju hrvatsku katoličku crkvu. Danas u Clevelandu živi oko 20.000 Hrvata, a grad ima nekoliko hrvatskih organizacija i klubova.

---

³² "Prpić, J., „Hrvati u Americi“, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb, 1997.

- New York

New York je grad u kojem je također velika hrvatska zajednica. Hrvati su u ovaj grad počeli dolaziti tijekom 20. stoljeća i uglavnom su se bavili raznim poslovima. Osnovani su mnoge hrvatske organizacije, uključujući Hrvatsku narodnu udrugu i Hrvatsku bratsku zajednicu, a grad ima i svoju hrvatsku katoličku crkvu. Danas u New Yorku živi oko 10.000 Hrvata.

- Kansas City

Kansas City je grad u kojem su hrvatski iseljenici počeli dolaziti krajem 19. stoljeća i bili su uglavnom radnici u tvornicama i na željeznici. Osnovani su Hrvatsku narodnu udrugu i Hrvatsku bratsku zajednicu, a grad je imao i svoju hrvatsku katoličku crkvu. Danas u Kansas Cityju živi oko 7.000 Hrvata, a grad ima nekoliko hrvatskih organizacija i klubova.

Uz navedene gradove, postoje i mnoge druge manje hrvatske naseobine diljem Amerike. Hrvatski iseljenici su se uglavnom okupljali u okviru hrvatskih organizacija i klubova, koji su im omogućavali održavanje veza s domovinom i očuvanje njihove kulturne baštine. Mnogi od ovih klubova još uvijek postoje i danas te se održavaju različiti kulturni i sportski događaji, zabave, plesovi i druga društvena okupljanja koja pomažu u održavanju hrvatske kulture i tradicije u Americi.

3.1. Amerikanizacija Hrvata

Amerikanizacija Hrvata je proces integracije hrvatskih doseljenika u američko društvo. Ovaj proces je započeo krajem 19. stoljeća kada su prvi hrvatski doseljenici stigli u Sjedinjene Američke Države. Amerikanizacija je bila jedan od najvećih izazova s kojim se susretala Hrvatska bratska zajednica, organizacija koja je imala za cilj pomoći hrvatskim doseljenicima u novoj zemlji. U ovom odlomku analizirat će se kako se Hrvatska bratska zajednica nosila s izazovom amerikanizacije, te kakav je bio utjecaj ovog procesa na hrvatsku zajednicu u Sjedinjenim Američkim Državama. Kao što je već spomenuto, Hrvatska bratska zajednica je bila organizacija koja je imala za cilj pomoći hrvatskim doseljenicima u Sjedinjenim Američkim Državama. Jedan od glavnih načina na koji su se borili protiv amerikanizacije bilo je očuvanje hrvatskog jezika i kulture. Kao što navodi autorica Judith K. LeFever u svojoj knjizi "The Croatian Americans",

"članovi zajednice su se trudili da sačuvaju svoj jezik, kulturu i tradiciju i prenesu ih na sljedeće generacije."³³ U sklopu toga, Hrvatska bratska zajednica je organizirala tečajeve hrvatskog jezika, folklorne skupine te druge kulturne i obrazovne programe kako bi se očuvala hrvatska kultura među hrvatskim doseljenicima i njihovim potomcima.

No, usprkos trudu Hrvatske bratske zajednice, amerikanizacija je ipak napredovala. Kako navodi autor Marko Valenta u knjizi "Croatian Immigrants in America", "amerikanizacija je bila neizbježna za sve doseljenike koji su živjeli u Sjedinjenim Američkim Državama. Naposljetku, svaki pojedinac se želi osjećati kao Amerikanac"³⁴ Stoga, čak i ako su hrvatski doseljenici nastojali očuvati svoju kulturu, činjenica je da su se njihovi potomci sve više i više identificirali kao Amerikanci.

S odmakom generacija hrvatsko je iseljeničko društvo prilagođeno životu u Americi. Kroz vrijeme napretka vidljivi su brojni utjecaji Amerike i u domovini. Amerikanizacija Hrvata je proces koji se odvija već dugi niz godina. Utjecaj američke kulture na hrvatsku kulturu može se vidjeti u različitim aspektima društva. Iako je ovaj proces donio neke pozitivne promjene, također je izazvao otpor i kritike. Međutim, treba napomenuti da su Hrvati u Sjedinjenim Američkim Državama održali hrvatsku kulturu i identitet kroz organizacije i škole koje su imale za cilj očuvanje hrvatske kulture i jezika. Doduše, proces amerikanizacije traje i danas. To je sastavni dio života i problem svake etničke skupine i utječe na svakodnevni život iseljenika.³⁵

4. DRUŠTVENE ORGANIZACIJE HRVATA

„Mnoga društva prethodila su Hrvatskoj bratskoj zajednici, no nisu imali toliki zamah u okupljanju i pokretanju iseljenika. Ta su društva nastajala su iz potrebe i često su okupljala istaknute pojedince koji su se družili preko posla ili privatno, poput bratstava u domovini.“³⁶ Najprije ćemo spomenuti kako su hrvatski iseljenici u početku provodili vrijeme u emigraciji, odnosno navesti na koje su se sve načine neformalno okupljali. Sve hrvatski iseljenici bili

---

³³ LeFever, J.K., „The Croatian Americans“, 2004, str..51

³⁴ Valenta, M., „Croatian Immigrants in America 1997, str. 84

³⁵ Prpić, J., „Hrvati u Americi“, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb, 1997. str. 173

³⁶ Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont Press, Zagreb, 1997., str. 34-35

su povezani zajedničkim interesima poput katoličke vjere, srodnosti zanimanja te istih društveni položaja.³⁷

Jedno od najranijih hrvatskih društava u SAD-u bilo je Hrvatsko bratstvo, osnovano 1866. godine u San Franciscu. Ovo društvo osnovali su hrvatski ribari i pomorci, koji su se okupljali kako bi se međusobno pomagali u slučaju bolesti, ozljeda ili smrti. Hrvatsko bratstvo također je bilo aktivno u promicanju hrvatske kulture i organiziranju kulturnih događanja. Društvo je između ostalog pomagalo hrvatskim imigrantima u pronalaženju posla i stambenog prostora. (Izvor: "Hrvatsko bratstvo." Hrvatska matica iseljenika.) Među prvima od hrvatskih organizacija u SAD-u bila je Hrvatska katolička misija, osnovana u Wilkes-Barreu, Pennsylvaniji 1889. godine. Ova organizacija imala je za cilj osigurati hrvatskim doseljenicima pristup vjerskim obredima i pastoralnoj skrbi. Hrvatska katolička misija uskoro se proširila i osnovala podružnice u drugim gradovima u SAD-u. Još jedno društvo bilo je Hrvatsko-slovensko društvo, osnovano 1890. godine u Clevelandu, Ohio. Ovo društvo osnovali su hrvatski i slovenski imigranti kako bi se međusobno podržavali i promovirali svoju kulturu. Društvo je organiziralo kulturne događaje poput koncerata, plesova i predstava, te je bilo aktivno u očuvanju hrvatskog jezika, organizirajući nastavu hrvatskog jezika za djecu i odrasle. (Izvor: "Hrvatsko-slovensko društvo." Hrvatska matica iseljenika.) U isto vrijeme, nekoliko hrvatskih društava osnovano je u različitim dijelovima SAD-a. Hrvatsko-američko društvo osnovano je u San Franciscu 1891. godine, dok je Hrvatska borajlska bratska zajednica (Croatian Borovo Fraternal Union) osnovana u Chicagu 1892. godine. Ova društva organizirala su kulturne programe, škole za učenje hrvatskog jezika i podržavala su hrvatske zajednice u slučajevima bolesti ili nesreća.³⁸

Postojala su i druga hrvatska društva, poput Hrvatskog radničkog društva (Croatian Workingmen's Society), osnovanog u Chicagu 1890. godine, koje se bavilo pitanjima radničkih prava i promicanjem interesa hrvatskih radnika u SAD-u. Hrvatsko glazbeno društvo (Croatian Musical Society), osnovano 1892. godine u Pittsburghu, Pennsylvania, imalo je za cilj promicanje hrvatske glazbe i umjetnosti. Još jedno važno društvo bilo je Hrvatsko seljačko društvo, osnovano 1894. godine u Jolietu, Illinois. Ovo društvo osnovali su hrvatski seljaci koji su se doselili u SAD, te je društvo imalo za cilj poboljšati uvjete života hrvatskih seljaka u SAD-u. Društvo je

---

³⁷ Antić, Lj., „Hrvati i Amerika“, Hrvatska sveučilišna naklada : Hrvatska matica iseljenika, Zagreb, 2002., str. 195

³⁸ Tomasović, M., „Hrvatski iseljenici u Sjedinjenim Državama.“ Matica hrvatska, Zagreb 1992.

organiziralo različite događaje i programe koji su imali za cilj unaprijediti poljoprivredu i podići svijest o važnosti očuvanja hrvatske tradicije i kulture. (Izvor: "Hrvatsko seljačko društvo." Hrvatska matica iseljenika.)³⁹

Osim Hrvatskog bratstva i Hrvatske gospodarske udruge, postojala su i druga društva koja su pridonijela razvoju hrvatske zajednice u SAD-u. Na primjer, Hrvatsko kulturno društvo Napredak osnovano je 1903. godine u Kansas Cityju, te je imalo za cilj promicanje hrvatske kulture i pismenosti. Društvo je organiziralo nastavu hrvatskog jezika i povijesti za djecu i odrasle, te je organiziralo kulturne događaje i izlete. (Izvor: "Hrvatsko kulturno društvo Napredak." Hrvatska matica iseljenika.) Važno društvo bilo je i Hrvatska gospodarska udruga, osnovana 1905. godine u Clevelandu. Ovo društvo osnovali su hrvatski poduzetnici i trgovci, koji su se okupljali kako bi se međusobno povezali i promicali svoje poslovne interese. Hrvatska gospodarska udruga također je bila aktivna u organiziranju kulturnih događanja i promicanju hrvatske kulture. (Izvor: "Hrvatska gospodarska udruga." Hrvatska matica iseljenika.) Treba spomenuti i Hrvatsko žensko društvo, osnovano 1921. godine u Pittsburghu, Pennsylvania. Ovo društvo osnovale su hrvatske žene koje su se borile za prava žena i promicale ulogu žena u društvu. Društvo je organiziralo različite kulturne i humanitarne programe, te je imalo važnu ulogu u očuvanju hrvatske kulture i tradicije. (Izvor: "Hrvatsko žensko društvo." Hrvatska matica iseljenika.)⁴⁰

5. OSNIVANJE HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE

Hrvatska bratska zajednica osnovana je 1894. godine u Pittsburghu u Pennsylvaniji, od grupe hrvatskih imigranata koji su nastojali uspostaviti bratsku organizaciju koja će pružiti podršku i pomoć svojim sunarodnjacima u Americi. Rane godine Hrvatske bratske zajednice obilježene su izazovima s kojima se suočavaju hrvatski imigranti dok su se prilagođavali životu u Sjedinjenim Državama, uključujući jezične barijere, diskriminaciju i ekonomske teškoće. U skladu s ovom pozadinom, osnivači Hrvatske bratske zajednice nastojali su stvoriti organizaciju zajednice koja

---

³⁹ Tomasović, M., „Hrvatski iseljenici u Sjedinjenim Državama.“ Matica hrvatska, Zagreb 1992.

⁴⁰ Ibid

bi ponudila osjećaj solidarnosti i međusobne potpore hrvatskim imigrantima, kao i sredstvo očuvanja i promicanja hrvatske kulture i baštine u Americi.

Osnivanje Hrvatske bratske zajednice nije bio izolirani događaj, već je odražavao šire trendove američkog bratstva krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Bratske organizacije bile su popularne u to vrijeme, nudeći niz pogodnosti i usluga svojim članovima, uključujući društvene aktivnosti, osiguranje i pomoć pri pronalaženju posla i druge praktične potrebe. Mnoge od tih organizacija osnovane su duž etničkih linija, odražavajući raznolikost imigrantskih zajednica koje su pristizale u Sjedinjene Države. Hrvatski iseljenici nisu bili iznimka, a osnivanje Hrvatske bratske zajednice odražavalo je želju Hrvata-Amerikanaca da se organiziraju po etničkim linijama i pruže podršku svojim sunarodnjacima. „Nekolicina hrvatskih iseljeničkih zajednica spojila se s Narodnom hrvatskom zajednicom i stvorilo novu, veću i znatno snažniju organizaciju.“

Osnivači HBZ-a bili su šarolika skupina hrvatskih useljenika, predstavnika različitih regija i sredina unutar Hrvatske. Među njima su bili stručnjaci, poput liječnika i odvjetnika, kao i fizički radnici, a dijelili su zajedničku želju za osnivanjem organizacije koja bi služila potrebama hrvatskih useljenika u Americi. Prve godine HBZ-a bile su obilježene osjećajem optimizma i entuzijazma među njezinim članovima, koji su u organizaciji vidjeli sredstvo izgradnje snažne i živahne hrvatsko-američke zajednice.

Slika 3. Emblem Hrvatske bratske zajednice (preuzeto iz: Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont press, Zagreb 1997., str. 44)

Utemeljitelji Hrvatske bratske zajednice susreli su se s brojnim izazovima u osnivanju organizacije, uključujući potrebu regrutiranja članova i osnivanja odsjeka diljem zemlje. Također su se morali snalaziti u složenom pejzažu američkih bratstava, natječući se s drugim bratskim organizacijama za članove i sredstva. Unatoč ovim izazovima, Hrvatska bratska zajednica je brzo rasla u svojim ranim godinama, privlačeći tisuće članova i osnivajući lože u gradovima i mjestima diljem Sjedinjenih Američkih Država. Zajednica je služila i kao kulturna i društvena organizacija, pružajući članovima priliku da slave i promiču hrvatsku kulturu i baštinu. To je uključivalo pokroviteljstvo kulturnih događanja, poput koncerata i folklornih plesova, kao i izdavanje novina i drugih publikacija koje su isticale hrvatsku povijest, književnost i umjetnost.

5.1. Osnivači Hrvatske bratske zajednice

Predvodnik u stvaranju Hrvatske bratske zajednice bilo je društvo „Starčević“ poznato kao i Hrvatsko radničko potporno društvo čiji su predstavnici bili Zdravko V. Mužina, Petar Pavlinac i Franjo Šepić. Svaki od njih je na svoj način doprinio osnivanju i uspjehu organizacije.⁴¹

Zdravko V. Mužina rođen je u Selcu, u Hrvatskoj, 14. lipnja 1863. godine. U Sjedinjene Države emigrirao je 1887. godine, gdje je radio kao rudar i član sindikata. Mužina je bio jedan od prvih hrvatskih iseljenika koji je prepoznao potrebu za organizacijom koja će pružati pomoć i podršku hrvatskim iseljenicima u Sjedinjenim Državama. Služio je kao tajnik i predsjednik Hrvatske bratske zajednice.

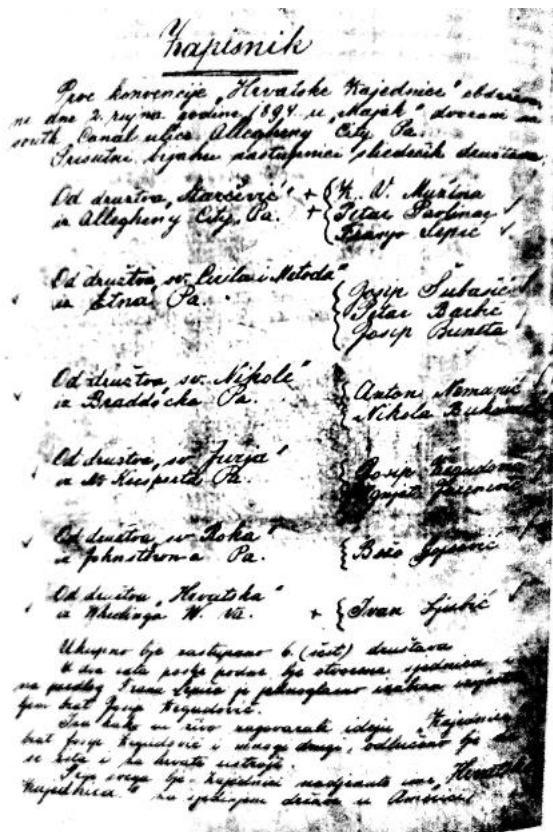
Petar Pavlinac rođen je u Čavlima, u Hrvatskoj, 10. siječnja 1864. godine. U Sjedinjene Države emigrirao je 1887. godine, gdje je također radio kao rudar. Počeo je raditi u rudnicima u Pennsylvaniji, a kasnije je postao poduzetnik i trgovac. Pavlinac je bio snažan zagovornik hrvatske zajednice u Sjedinjenim Državama i prepoznao je potrebu za organizacijom koja će pružiti podršku i pomoć hrvatskim iseljenicima. Tijekom godina služio je kao predsjednik i tajnik Hrvatske bratske zajednice.

---

⁴¹ Mato Mojaš, Jubilej hrvatske bratske zajednice, Iz života naših iseljenika, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/309101>

Franjo Šepić rođen je u Brodu na Savi, u Hrvatskoj, 23. rujna 1867. godine. U Sjedinjene Države emigrirao je 1890. godine, gdje je također radio kao rudar. Kasnije je studirao pravo i postao sudac. Šepić je također bio aktivan u hrvatskoj zajednici u Sjedinjenim Državama i igrao je važnu ulogu u očuvanju hrvatske kulture i tradicije.

Zajedno, Mužina, Pavlinac i Šepić su stvorili organizaciju koja je pružila mnogo koristi Hrvatima izvan domovine.

Slika 4. Zapisnik prve konvencije Hrvatske bratske zajednice 1894. godine (preuzeto iz: Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont press, Zagreb 1997., str. 39

6. PRVE GODINE HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE

Prve godine Hrvatske bratske zajednice bile su obilježene razdobljem brzog rasta i širenja, jer se organizacija nastojala etablirati kao vodeća društvena zajednica Hrvata-Amerikanaca. Tijekom tog razdoblja Hrvatska bratska zajednica odigrala je ključnu ulogu u pružanju podrške i pomoći hrvatskim useljenicima, od kojih su se mnogi suočavali sa značajnim izazovima dok su se prilagođavali životu u Sjedinjenim Državama. Istodobno, Zajednica je radila na promicanju i očuvanju hrvatske kulture i baštine, sponzorirajući kulturna događanja i obrazovne programe koji su pomogli u jačanju veza zajedništva između Hrvata u Americi.

Jedna od ključnih značajki ranih godina Zajednice bila je usmjerenost organizacije na praktičnu pomoć i potporu svojim članovima. Mnogi hrvatski imigranti suočili su se sa značajnim ekonomskim izazovima po dolasku u Sjedinjene Države, a HBZ je radio na pružanju niza usluga koje su im mogle pomoći da prebrode te poteškoće. To je uključivalo pomoć pri pronalaženju posla, poduku jezika i socijalne usluge, kao i osiguranje i druge oblike financijske potpore. Zajednica je također radila na uspostavljanju mreže bolnica i medicinskih klinika diljem Sjedinjenih Država, koje su pružale medicinsku skrb članovima i njihovim obiteljima. Jedno od najznačajnijih postignuća Hrvatske bratske Zajednice u ranim godinama bilo je uspostavljanje mreže škola i kulturnih centara diljem Sjedinjenih Država. Te su institucije služile kao važna središta kulturnih i obrazovnih aktivnosti za Amerikance hrvatskog podrijetla, nudeći jezične poduke, kulturne programe i druge usluge. Osnivanje ovih škola i kulturnih centara bilo je značajno postignuće Hrvatske bratske zajednice, odražavajući predanost organizacije promicanju i očuvanju hrvatske kulture. „Unutar organizacija bili su organizirani i brojni tečajevi na engleskom te hrvatskom jeziku. Tečajevi na engleskom jeziku bili su namijenjeni novim doseljenicima s područja hrvatskih zemalja koji nisu poznavali engleski jezik. S druge pak strane, hrvatski jezik bio je namijenjen uglavnom mlađoj populaciji, odnosno potomcima hrvatskih iseljenika koji su bili rođeni u Sjedinjenim Američkim Državama koje se poticalo na sudjelovanju u učenju o svojim korijenima i održavanju narodnih vrijednosti.⁴²

---

⁴² Čizmić, I., „Povijest Hrvatske bratske zajednice“, str. 9

Uz svoju usmjerenost na praktičnu pomoć i kulturne programe, Hrvatska bratska zajednica je također odigrala važnu ulogu u promicanju interesa Hrvata-Amerikanaca na nacionalnoj sceni. Tijekom ranih godina organizacije mnogi su se hrvatski imigranti suočavali s diskriminacijom i predrasudama šireg američkog društva. HBZ je radila na suzbijanju ovih nepravdi, zalažući se za prava i interese Amerikanaca Hrvata i radeći na izgradnji mostova razumijevanja između Amerikanaca Hrvata i šire američke javnosti.

Jedan od ključnih izazova s kojima se Hrvatska bratska zajednica suočavala tijekom svojih prvih godina bila je potreba da uravnoteži svoj fokus na praktičnu pomoć i podršku sa svojom širom kulturnom i društvenom misijom. Neke članove udruge prvenstveno su zanimale praktične dobrobiti HBZ-a, poput osiguranja i pomoći pri zapošljavanju, dok je druge više zanimalo promicanje i očuvanje hrvatske kulture i baštine. Tijekom vremena, Zajednica je radila na uspostavljanju ravnoteže između ovih različitih prioriteta, a organizacija je evoluirala u višestruku organizaciju zajednice koja je nudila niz pogodnosti i usluga svojim članovima.

Unatoč izazovima s kojima se HBZ suočavala u svojim ranim godinama, organizacija je nastavila rasti i širiti se, privlačeći nove članove i osnivajući odsjeke diljem Sjedinjenih Država. Hrvatska bratska zajednica odigrala je vitalnu ulogu u životima mnogih Amerikanaca hrvatskog podrijetla, pružajući im osjećaj zajedništva i solidarnosti koji im je pomogao olakšati izazove života u novoj zemlji. Kako se HBZ nastavlja razvijati i rasti, igrat će još važniju ulogu u životima Hrvata-Amerikanaca, pomažući u oblikovanju tijeka njihove povijesti i identiteta u Sjedinjenim Američkim Državama.

7. ULOGA HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE U 20. STOLJEĆU

Hrvatska bratska zajednica nastavila je rasti i širiti se tijekom ranog 20. stoljeća, dok su se američki Hrvati sve više obraćali organizaciji za podršku i pomoć. Kako je organizacija rasla, uspostavila je mrežu odsjeka i kulturnih centara diljem Sjedinjenih Američkih Država, koji su služili kao važna središta života zajednice i kulturnih aktivnosti. Istodobno je Zajednica odigrala važnu ulogu u zagovaranju prava i interesa Hrvata, radeći na borbi protiv diskriminacije i promicanju boljeg razumijevanja između Hrvata u Americi i šire američke javnosti. Jedan od

ključnih čimbenika rasta Hrvatske bratske zajednice tom razdoblju bio je priljev novih hrvatskih useljenika u Sjedinjene Američke Države. Mnoge od tih useljenika u Hrvatsku bratsku zajednicu je privukla usredotočenost organizacije na praktičnu pomoć i potporu, poput osiguranja, zapošljavanja i medicinske skrbi. Zajednica je također pružila osjećaj zajedništva i pripadnosti hrvatskim useljenicima, pomažući im u lakšim izazovima prilagodbe životu u novoj zemlji. Kako se sve više hrvatskih useljenika pridruživalo Zajednici, organizacija je rasla u veličini i utjecaju, postajući sve važnijom snagom u životima Hrvata-Amerikanaca.

Rast Hrvatske bratske zajednice također je bio potaknut fokusom organizacije na kulturne programe i obrazovne aktivnosti. Početkom 20. stoljeća Hrvatska bratska zajednica bila je pokrovitelj niza kulturnih događanja i obrazovnih programa koji su pomogli u promicanju i očuvanju hrvatske kulture i baštine. Ti su programi uključivali tečajeve jezika, glazbene i plesne nastupe te kulturne festivale koji su slavili bogatu kulturnu tradiciju Hrvatske i pomogli u izgradnji osjećaja zajedništva među Amerikancima hrvatskog podrijetla. Uspostava mreže škola i kulturnih centara diljem Sjedinjenih Američkih Država također je bila važan čimbenik u rastu HBZ-a, budući da su te institucije pružale niz usluga i resursa za Amerikance hrvatskog podrijetla, uključujući jezičnu poduku, kulturni program i zajednička događanja.

Kako se Hrvatska bratska zajednica nastavila širiti i rasti, organizacija je također počela igrati sve važniju ulogu u zagovaranju prava i interesa Hrvata-Amerikanaca na nacionalnoj pozornici. Tijekom tog razdoblja Amerikanci hrvatskog podrijetla suočavali su se s nizom izazova i prepreka, uključujući diskriminaciju i predrasude šireg američkog društva. Zajednica je radila na suzbijanju ovih nepravdi, zalažući se za prava Hrvata-Amerikanaca i radeći na izgradnji mostova razumijevanja.

Jedno od najznačajnijih postignuća Hrvatske bratske zajednice u tom razdoblju bilo je osnivanje Hrvatskog narodnog doma u Pittsburghu, Pennsylvania. Nacionalni dom bio je glavno kulturno i društveno središte za Amerikance hrvatskog podrijetla, nudeći niz usluga i resursa za članove zajednice. Nacionalni dom je uključivao knjižnicu, muzej, kazalište i gimnaziju, kao i niz drugih sadržaja i sadržaja. Osnivanje Hrvatskog narodnog doma bila je velika prekretnica u povijesti Hrvatske bratske zajednice, odražavajući sve veći utjecaj i važnost organizacije u životima Hrvata-Amerikanaca.

8. IZAZOVI S KOJIMA SE SUSRELA HRVATSKA BRATSKA ZAJEDNICA

Rast i širenje Zajednice tijekom ranog 20. stoljeća nije bilo bez izazova. Jedno od ključnih pitanja s kojima se organizacija suočava bila je potreba da uravnoteži svoj fokus na praktičnu pomoć i podršku sa svojom širom kulturnom i društvenom misijom. Neke članove udruge prvenstveno su zanimale praktične dobrobiti Zajednice, poput osiguranja i pomoći pri zapošljavanju, dok je druge više zanimalo promicanje i očuvanje hrvatskog identiteta, hrvatske kulture i baštine. Tijekom vremena, Hrvatska bratska zajednica radila je na uspostavljanju ravnoteže između ovih različitih prioriteta, a organizacija je evoluirala u višestruku organizaciju zajednice koja je nudila niz pogodnosti i usluga svojim članovima.

Jedan od ključnih izazova s kojima se Hrvatska bratska zajednica suočila početkom 20. stoljeća bila je promjena prirode hrvatsko-američkog identiteta. Kako su se Amerikanci hrvatskog podrijetla sve više asimilirali u američko društvo, počeli su se suočavati s novim izazovima i prilikama koje su dovodile u pitanje njihov osjećaj identiteta i zajednice. Neki Amerikanci Hrvati prigrlili su američku kulturu i vrijednosti, dok su drugi nastojali očuvati svoj hrvatski identitet, svoju hrvatsku baštinu i tradiciju. Ta napetost između asimilacije i očuvanja kulture predstavljala je značajan izazov za Hrvatsku bratsku zajednicu, koja se temeljila na snažnom osjećaju hrvatskog identiteta i pripadnosti hrvatskoj zajednici.

Drugi izazov s kojim se Zajednica suočila bila je demografska promjena hrvatsko-američke zajednice. Kako su se Amerikanci hrvatskog podrijetla sve više etablirali u Sjedinjenim Američkim Državama, njihov se osjećaj zajednice i identiteta počeo mijenjati. Hrvatska bratska zajednica je u početku osnovana u svrhu potpore novopridošlim hrvatskim imigrantima, ali kako je zajednica rasla i mijenjala se, organizacija se morala prilagoditi potrebama raznolikije i složenije zajednice. To je značilo proširenje sadržaja, više različitih programa i aktivnosti organizacije te širi raspon usluga i resursa, kao što su obrazovni programi, kulturni događaji i društvena okupljanja.

Sve u svemu, izazov s kojim se Hrvatska bratska zajednica suočila u smislu mijenjanja prirode hrvatsko-američkog identiteta bio je složen i višedimenzionalan. Organizacija je morala upravljati napetostima između asimilacije i očuvanja kulture, prilagoditi se demografskim promjenama i potrebama hrvatsko-američke zajednice te se pozabaviti diskriminacijom i predrasudama šireg

američkog društva. Unatoč tim izazovima, Zajednica je ostala vitalna i važna institucija za Amerikance hrvatskog podrijetla, pružajući praktičnu pomoć i podršku, promičući kulturnu svijest i ponos te zalažući se za prava i interese zajednice. Prihvaćajući te izazove i nastavljajući se razvijati i prilagođavati, Hrvatska bratska zajednica uspjela je izgraditi snažnu i živu zajednicu Hrvata-Amerikanaca koja je opstala i napredovala do danas.

9. EKSPANZIJA HRVATSKE BRATSKE ZAJEDNICE

U prvim godinama postojanja, Hrvatska bratska zajednica djelovala je uglavnom u Pennsylvaniji i susjednim saveznom državama, ali je brzo počela širiti svoj utjecaj na ostatak Sjedinjenih Američkih Država. Međutim, Hrvatska bratska zajednica bila je suočena s brojnim izazovima u svojim rastu i širenju. Kao što je bio slučaj s drugim etničkim organizacijama u Sjedinjenim Američkim Državama morala je pronaći ravnotežu između očuvanja hrvatske kulture i identiteta, dok se prilagođavala američkom društvu. U kasnijim godinama, Zajednica se također morala suočiti s izazovima generacijske razlike, dok su mlađe generacije hrvatskih Amerikanaca postajale sve manje zainteresirane za očuvanje hrvatske kulture. Unatoč tim izazovima, Hrvatska bratska zajednica je nastavila rasti i ekspanzirati u prvoj polovici 20. stoljeća. U prvom desetljeću 20. stoljeća, Hrvatska bratska zajednica je doživjela naglu ekspanziju, što ju je dovelo do pozicije jedne od najutjecajnijih hrvatsko-američkih organizacija u to vrijeme. U ovom odlomku će se istražiti razlozi ove ekspanzije, kao i eventualne posljedice.

Godina	Hrvatsi i Slovenci	Dalmatinci, Bosanci i Hercegovci
1899.	8632	367
1900.	17184	675
1901.	17928	732
1902.	30233	1004
1903.	32907	1736
1904.	21242	2036
1905.	35104	2639
1906.	44271	4568

1907.	47826	7393
1908.	20472	3747
1909.	20181	1888
1910.	39562	4911
1911.	18982	4400
1912.	24366	3672
1913.	42499	4520
1914.	37284	5149
1915.	1942	305
1916.	791	114
1917.	305	94
1918.	33	15
1919.	23	4
1920.	493	63
1921.	11035	930
1922.	3783	307
1923.	4163	571
ukupno	481242	51840

Tablica 1. Pregled useljavanja iz svih hrvatskih zemalja u razdoblju 1899. do 1923. godine (preuzeto iz: Jurčević, K., „Stari kraj i novi svijet“, Horizont press, Zagreb, 2009., str. 56)

Jedan od glavnih razloga rasta Hrvatske bratske zajednice u ovom razdoblju bio je njezin stalni fokus na jačanju i širenju svojih usluga i aktivnosti. Zajednica je nastavila razvijati svoje osnovne programe osiguranja, koji su bili ključni u njezinom uspjehu od samog početka. Ovi programi su uključivali životno osiguranje, osiguranje od nesretnih slučajeva i bolesti, a kasnije su dodani i programi penzioniranja i štednje. Uz ove osnovne programe, Hrvatska bratska zajednica je razvila i druge programe, kao što su kulturne i obrazovne aktivnosti, sportski programi i humanitarne inicijative, koje su sve doprinijele njenom rastu i uspjehu. Drugi ključni faktor rasta Hrvatske bratske zajednice bio je njen stalni fokus na unapređenju i modernizaciji svojih usluga i

aktivnosti. Zajednica je tijekom ovog razdoblja uvela nekoliko novih proizvoda i usluga kako bi zadovoljila rastuće potrebe svojih članova i proširila svoje poslovanje. Primjerice, uvela je dodatne oblike osiguranja, kao što su osiguranje za djecu, putno osiguranje i osiguranje za kućne ljubimce. Također je razvila nove kulturne programe, kao što su predstave, koncerti i umjetničke izložbe. Treći razlog rasta Hrvatske bratske zajednice bio je njezin rad na jačanju svog utjecaja i položaja unutar hrvatske zajednice u Sjevernoj Americi. Zajednica je bila aktivna u borbi za prava i interese hrvatske zajednice u SAD-u, te je bila uključena u niz inicijativa za promicanje hrvatske kulture i identiteta. Uz to, Hrvatska bratska zajednica je osnovala niz podružnica diljem Sjeverne Amerike, čime je stvorila široku mrežu lokalnih organizacija koje su bile povezane i podržavale jedna drugu.

„Hrvatska bratska zajednica oduvijek je bila otvorena organizacija te je svoju aktivnost prilagođavala potrebama ljudi. No opstanak zajednice i razvoj povijesti hrvatskog iseljništva osigurala je povijesna odluka o osnivanju odjela Zajednice pod imenom „Pomladak“. Odluku o osnivanju ovog odjela Hrvatske bratske zajednice donesena je na 12. konvenciji održanoj od 1. do 3. srpnja 1915. godine u Clevelandu na inicijativu Josipa Marohnića. Osnovni cilj ovog odjela bilo je uključivanje mladih u rad Zajednice. Čak dvije trećine današnjih odraslih članova Zajednice proizašlo je iz „Pomladka“. Članom „Pomladka“ moglo je biti svako dijete hrvatskog ili slavenskog porijekla između 6 i 16 godina.“⁴³ Naporima za promicanje ideja u okupljanju mladih u Zajednicu podupire i „Zajedničar“ koji pokreće i poseban list za omladinu pod imenom „Pomladak Hrvatske narodne zajednice“.⁴⁴ Odabran je Pittsburgh kao sjedište organizacije Pomladka, uz uspostavljanje pravila i strukture organizacije. Pomlatkom su mogla postati djeca u dobi od 6 do 16 godina, dok su Gnijezda bila osnovana u svakom gradu u kojem se nalazila veća zajednica Hrvata u SAD-u kao podružnice organizacije Pomlatka. Danica Rački bila je izabrana kao upraviteljica Pomladka i vodila organizaciju sve do 1929. godine. Izvještaji o članovima organizacije su impresivni, počevši s 3.398 članova 1916. godine, do 42.000 članova 1967. godine, što čini čak dvije trećine članova današnje Hrvatske bratske zajednice. Godina 1926. bila je važna za zajednicu jer su se njoj pridružile neke organizacije sličnih interesa, a Narodna hrvatska zajednica je promijenila ime u Hrvatska bratska zajednica, koje nosi i danas, što je doprinijelo

---

⁴³ Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont Press, Zagreb, 1997., str. 56-57

⁴⁴ Ibid str. 57

njezinom većem značaju i području djelovanja. Da nije bilo Pomlatka, Hrvatska bratska zajednica teže bi prebrodila veliku ekonomsku krizu koja se dogodila između dva svjetska rata.⁴⁵

Slika 5. Emblem „Pomladka“ Hrvatske bratske zajednice (preuzeto iz: Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont press, Zagreb 1997. str. 59)

9.1. Hrvatski doprinosi Americi

„Najveći doprinos što ga povjesničari ističu jest žrtva useljenika u krvi, znoju, radu i životima.“⁴⁶ Ne rijetke su bile nesretne situacije u kojima se teško naplatio dolazak hrvatskih migranata na američko tlo. Zbog učestalosti nesretnih situacija i ostalih problema tokom prvih velikih valova iseljavanja, Hrvati su osnovali svoje bratske zajednice iako je samo manji postotak iseljenika bio učlanjen u njih.⁴⁷ Hrvati su svojom marljivošću i teškim radom ostavili veliki trag u američkoj industriji toga vremena. Hrvatske granice dale su neka od značajnih imena, pa tako i

⁴⁵ Holjevac V., „Hrvati izvan domovine“ Zagreb, 1967., str. 100-103

⁴⁶ Prpić, J., „Hrvati u Americi“, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb, 1997. str. 269

⁴⁷ Ibid str. 270-271

Nikolu Teslu. Njegov je doprinos i značaj u svijetu bez raspravno jedan od najutjecajnijih. Tesla je 1884. godine odlučio otići u Ameriku. Svojim izumima na velike je promijenio ne samo Američku, već i svjetsku scenu, njegova otkrića omogućila su razvoj radija i televizije. Svojim je izumima utemeljio cjelokupni američki industrijski sustav.⁴⁸ Ivan Meštrović bio je najveći doprinosnik Hrvatskog naroda u području umjetnosti, neke su ga američke novine čak nazivale „hrvatskim Michelangelom.“⁴⁹ Tu su dakako i poznati slikari Vlado Bukovac, Oton Iveković, Ivan Benković, Maksimilijan Vanka, Vilko Gecan i dr.⁵⁰ Tu su se dakako javljali i brojni drugi umjetnici i sa područja glazbe. Doprinos se očituje u znanosti – ugledi liječnici, profesori medicine, istraživači i doktori raznih znanosti.⁵¹ Stotine hrvatskih sportaša proslavilo se u Americi. Najveći broj hrvatskih sportaša rođen je u Americi. Hrvati su uvijek voljeli glazbu i ples, pa su tako u Sjedinjene Američke Države doveli i tamburicu i ples „kolo“. Jedan od prvih tamburaša bio je Rudolph Crnkovich. Sveučilište St. Edward u Teksasu prvo je američko sveučilište koje je početkom 20. stoljeća osnovalo tamburaški orkestar te objavilo prve novine povezane uz tamburašku glazbu.⁵² Hrvati su obogatili i američki folklor i sagom o Joeu Magarcu, legendarnom mitskom čeličnom divu.⁵³

9.2. Utjecaj Hrvatske Bratske zajednice na hrvatsko-američku kulturu

Hrvatska bratska zajednica imala je značajan utjecaj na očuvanje i promicanje hrvatsko-američke kulture od svog osnutka 1894. Kao bratska organizacija, HBZ je pružila osjećaj zajedništva, podršku i identitet hrvatskim useljenicima i njihovim potomcima u Sjedinjenim Državama.

Jedan od glavnih načina na koji Hrvatska bratska zajednica promiče hrvatsku kulturu je pokroviteljstvo kulturnih događanja i programa. Primjerice, organizirala je brojne festivale narodnog plesa i glazbe, umjetničke izložbe i tečajeve jezika diljem Sjedinjenih Država. Ovi

---

⁴⁸ Ibid str. 277-279

⁴⁹ Ibid 280

⁵⁰ Ibid 283-288

⁵¹ Ibid 292-296

⁵² Ibid 298-302

⁵³ Ibid. 306-307

dogadaji ne samo da prikazuju hrvatsku kulturu, već također pružaju priliku Amerikancima hrvatskog podrijetla da se povežu sa svojom baštinom i podijele je s drugima.

Hrvatska bratska zajednica je bila ključna u očuvanju i promicanju tradicionalne hrvatske glazbe i plesa. Organizacija je sponzorirala brojne ansamble narodne glazbe, poput Hrvatskih tamburaša, koji su nastupali diljem Sjedinjenih Država i inozemstva. Ovi ansambli ne samo da čuvaju tradicionalnu hrvatsku glazbu, već su i ambasadori hrvatske kulture i pomažu u njezinoj promociji široj publici. Osim kulturnih programa, HBZ je odigrala i ključnu ulogu u očuvanju hrvatskog jezika u Sjedinjenim Državama. Organizacija je izdala brojne knjige, časopise i novine na hrvatskom jeziku, koji su pomogli održati jezik i promovirati ga novim generacijama Amerikanaca Hrvata. HBZ je također sponzorirao tečajeve jezika i stipendirao studente koji studiraju hrvatski jezik i kulturu. Nadalje, Hrvatska bratska zajednica aktivna je u promicanju hrvatske povijesti i baštine u Sjedinjenim Državama. Organizacija je osnovala brojne hrvatske kulturne centre i muzeje koji prikazuju hrvatsku povijest, umjetnost i artefakte. Ovi centri ne samo da educiraju širu javnost o hrvatskoj kulturi, već također pružaju prostor za povezivanje Amerikanaca hrvatskog podrijetla sa svojom baštinom.

Jedan od ključnih načina na koji je Hrvatska bratska zajednica utjecala na hrvatsko-američku kulturu je njezino nastojanje da promovira tradicionalnu hrvatsku glazbu i ples. Hrvatska glazba i ples imaju bogatu povijest i važan su dio hrvatske kulture. Sponzorirala je brojne ansamble narodne glazbe, poput Hrvatskih tamburaša, koji su nastupali diljem Sjedinjenih Država i inozemstva. Tamburaše, na primjer, sponzorira Hrvatska bratska zajednica od 1937. godine i nastupili su na više od 4000 nastupa diljem Sjedinjenih Država i inozemstva. Ansambl se sastoji od raznih instrumenata, uključujući i tamburicu, žičani instrument koji se često koristi u hrvatskoj narodnoj glazbi. Tamburaši izvode širok spektar hrvatske narodne glazbe, uključujući kolo, tradicionalni balkanski ples, te pjesme iz raznih krajeva Hrvatske. Ansambl također uključuje elemente drugih balkanskih i istočnoeuropskih glazbenih i plesnih tradicija, što odražava različite kulturne utjecaje koji su stoljećima oblikovali hrvatsku kulturu.

Ansambl je nastupao na brojnim kulturnim festivalima i događanjima, uključujući Smithsonian Folklife Festival, Kennedy Center Honors i Bijelu kuću. Tamburaši su svojim nastupima predstavili hrvatsku glazbu i kulturu najrazličitijoj publici, uključujući i one koji hrvatsku kulturu možda i ne poznaju.

Uz promicanje tradicionalne glazbe i plesa, Zajednica je odigrala i ključnu ulogu u očuvanju hrvatskog jezika u Sjedinjenim Državama. Organizacija je izdala brojne knjige, časopise i novine na hrvatskom jeziku, koji su pomogli održati jezik i promovirati ga novim generacijama Amerikanaca Hrvata. Hrvatska bratska zajednica je također sponzorirala tečajeve jezika i stipendirao studente koji studiraju hrvatski jezik i kulturu. Nastojanja u promicanju hrvatskoga jezika pomogla su održavanju veze između Amerikanaca Hrvata i njihove domovine. Jezik je važan dio kulturnog identiteta, a jezični programi pomogli su da Amerikanci hrvatskog podrijetla mogu komunicirati sa svojom rodbinom i prijateljima u Hrvatskoj. Tečajevi jezika organizacije također su pružili priliku Amerikancima hrvatskog podrijetla da nauče jezik i povežu se sa svojim nasljedem.

Nadalje, Hrvatska bratska zajednica je aktivna u zalaganju za prava i interese Hrvata Amerikanaca u Sjedinjenim Državama. Organizacija je lobirala za politike koje podupiru hrvatsko-američka poduzeća i zajednice te je radila na podizanju svijesti o problemima koji pogađaju Hrvate-Amerikance, kao što su diskriminacija i zločini iz mržnje. HBZ je također bila uključena u promicanje političkih i gospodarskih veza između Sjedinjenih Država i Hrvatske. Zagovarački rad HBZ-a pomogao je osigurati da Amerikanci hrvatskog podrijetla mogu u potpunosti sudjelovati u američkom društvu i imati glas u pitanjima koja pogađaju njihove zajednice. Zalažući se za politike koje podupiru hrvatsko-američka poduzeća i zajednice, HBZ je pomogla stvoriti ekonomske prilike za Hrvate-Amerikance i promovirati njihov doprinos američkom društvu.

Sve u svemu, ona je imala značajan utjecaj na hrvatsko-američku kulturu pružajući osjećaj zajedništva, promičući tradicionalnu hrvatsku glazbu, ples i jezik te čuvajući hrvatsku povijest i baštinu.

10. ANALIZA SADRŽAJA ČLANAKA U LISTU „ZAJEDNIČAR“

U okviru ovoga rada provedeno je istraživanje deskriptivnom kvalitativnom metodom analize sadržaja. Analiza sadržaja kao kvalitativna metoda istraživanja ima dugu tradiciju u sociološkim istraživanjima u slučajevima kada se nastoji ispitati karakteristike određenog sadržaja, u ovom slučaju sadržaja novinskih članaka u službenom hrvatskom glasilu Hrvatske bratske zajednice „Zajedničar“. Spomenutom kvalitativnom metodom istraživanja utvrđuje se između ostaloga kakva poruka se nalazi u pojedinom tekstu ili prilogu u sredstvima javnog informiranja i kakav utjecaj poruka ima odnosno može imati na primatelje te koju poruku se nastojalo prenijeti primatelju i na koji način.

Analiza tiskanih medija je jedna od najstarijih metoda analize sadržaja, takav se pristup najčešće koristi pri ispitivanju poruka koje se prenose primaocima putem sredstava masovne komunikacije. Poruke odnosno sadržaj mogu se analizirati kvantitativno ili kvalitativno te kombinacijom oba pristupa.⁵⁴ Kvalitativne analize sadržaja najčešće su usmjerene na socijalne funkcije istoga kao što je interakcija medija i konzumenta te ispitivanje sentimenta u datom trenutku.

„Zajedničar“ je službeno glasilo Hrvatske bratske zajednice u Americi, izlazi kao dvotjednik na dvadesetak ilustriranih stranica, a izdaje se u Pittsburgu još od 1904.⁵⁵ godine. Dvojezični list „Zajedničar“ kao fraternalistička novina od samih je početaka bio jedan od najvažnijih čimbenika povezivanja hrvatske zajednice u Americi. Kroz cijelu povijest ima vodeću ulogu u promicanju hrvatskih interesa i vrijednosti, te u očuvanju identiteta i unapređivanju kvalitete života zajednice općenito.

---

⁵⁴ Halmi, A., Kvalitativna metodologija u društvenim znanostima, Zagreb, A.G. Matoš d.d. Samobor, 1996.

⁵⁵ Čizmić I., „Povijest Hrvatske bratske zajednice“, Golden Marketing, Zagreb 1994.

10.1. Definiranje ciljeva istraživanja i metodologija

U svrhu istraživanja unutar ovog rada provedena je kvalitativna analiza članaka u dvotjedniku „Zajedničar“, u razdoblju od siječnja 1991. godine do prosinca 1991. godine. Analizom sadržaja obuhvaćeno je 26 brojeva dvotjednika „Zajedničar“, pri čemu su se unutar svakog broja na svakoj stranici pretraživali tekstovi s karakterističnim sadržajem u skladu s ciljevima istraživanja.

Opći cilj analize je klasificiranje sadržaja koji prenose vijesti o Domovinskom ratu u Hrvatskoj u razdoblju od siječnja 1991. godine do prosinca 1991. godine. **Specifični ciljevi** su utvrditi i razvrstati teme unutar članaka, priloga, oglasa i apela koji se bave temom domovinskog rata u Hrvatskoj, ocijeniti sentiment i diskurs promatranih novinskih priloga, te ocijeniti opseg i učestalost pojedinih tema u promatranom razdoblju. Jedinica analize unutar ovog istraživanja je pojedinačni prilog, a kriterij za odabir je zastupljena tema Domovinskog rata u Hrvatskoj.

Kvalitativno istraživanje u okviru ovog rada provedeno je samostalno od autorice istog, prikupljanje, analiza i obrada sadržaja provedeni su u lipnju 2023. godine. Pri obradi predmeta istraživanja korištena je tematska analiza.

10.2. Pregled rezultata i diskusija

U svrhu ostvarenja postavljenih općeg i specifičnih ciljeva ovog istraživanja a sukladno teorijskom okviru, dostupnoj literaturi i formulaciji ciljeva kvalitativnog istraživanja prikazani su rezultati tematske analize kako slijedi;

Tablica 2.

Članci razvrstani po kriteriju zastupljenosti teme:

Raspad Jugoslavije i vrijeme prije početka oružanih sukoba na teritoriju RH. Promatrano razdoblje od siječnja 1991. do travnja 1991.

Naslov	Primjer iz teksta	Datum objavljivanja
Očuvat ćemo slobodnu i samostalnu hrvatsku	<i>„danas mi proživljavamo drugi hrvatski preporod, kakvog do sada nije bilo...“ „nisu u tome uspjeli, makar su upotrebljavali surove metode..“</i>	6.veljače
Protiv nasilja u Hrvatskoj	<i>„Uvodničar Joseph Biden naglasio je kako u Jugoslaviji više ništa nije kao što je bilo, stoga traži preispitivanje američke politike spram tog dijela Evrope“</i>	6. ožujka
TV-emisija koja je uzbunila Jugoslaviju	<i>„Prikazivani su također i „“dokumenti““ kojima se prikazuje ilegalno naoružavanje hdz-ovske terorističke armade“</i>	27. ožujka
Vijesti iz Hrvatske	<i>„Hrvatska je jučer tijekom dana živjela u šoku vijesti koje su stizale sa svih strana, jutarnje novine osvanule su s naslovima „tenkovi krstare Hrvatskom“ „ Tzv. Krajina proglašava sa svojim šefom Martićem pripajanje Republici Srbiji, Sve telefonske linije su zauzete...cijela Hrvatska i svijet zove, da li je građanski rat počeo?“</i>	10.travnja
Sastanak predsjednika Tuđmana i Miloševića	<i>„U procesu mirnog i demokratskog rješenja jugoslavenske krize koji uključuje i provedbu referenduma dva su se predsjednika složila u ocjeni....osigurati izbjegavanje svakog oblika upotrebe sile „</i>	17.travanj

Izvor: Zajedničar

Tematskom analizom sadržaja novinskih članaka u službenom glasilu HBZ-a „Zajedničar“ koje obuhvaća razdoblje od siječnja 1991. do travnja 1991. godine razvidno je kako je list nastojao dati uvid u cjelinu problema koji se događa u matičnoj Domovini, naime, pregledom i klasifikacijom te analizom zastupljenosti teme članaka jasno se vidi sustavno praćenje razvoja događaja na tlu bivše SFRJ i objektivan pristup izvještavanju iz matične zemlje te želja da se hrvatskom narodu koji živi u Americi prenese jasna i nedvosmislena poruka o zbivanjima na području bivše SFRJ. Između ostalog evidentna je i želja uredništva lista da ojača osjećaj etničke pripadnosti hrvatskom narodu. Izvještava se o stavu Američke javnosti i kongresa prema zbivanjima u Staroj Zemlji te se komentiraju izjave američkih kongresnika. Unutar sadržaja pregledanih članaka često se naglašava koliko Hrvatska bratska zajednica podupire demokratske procese u Hrvatskoj i koliko detaljno prati raspad komunističkog sistema i borbu Hrvatske za neovisnost i suverenitet. S tim načelima u skladu se glavni urednik glasila B. Luketich obraća čitateljima i iznosi stav uredništva kao i cijele Hrvatske bratske zajednice koja podržava sva nastojanja u Domovini da se uspostavi demokratska vlast. Između ostalog kroz članke je jasno vidljivo kako prevladava nastojanje da se promovira ideja mirnog rješenja, te su svi napori učinjeni u smjeru mirne uspostave demokratske vlasti i odcepljenja Hrvatske, kao i Slovenije i Makedonije te Bosne i Hercegovine mirnim putem pozdravljeni i podržani od strane uredništva lista. Hrvati u Americi, kako se izvještava u promatranom razdoblju očekuju razvoj događaja bez oružanih sukoba i takozvani „drugi hrvatski preporod“ u smislu stvaranja samostalne Republike Hrvatske.

Tablica 3.

Članci razvrstani po kriteriju zastupljenosti teme:

Razvoj događaja nakon krvoprolića nad petnaesticom mladića u Borovu naselju. Promatrano razdoblje od svibnja 1991. do kolovoza 1991. godine

Naslov	Primjer iz teksta	Datum objavljivanja
Otvoreno pismo B.M.Luketicha Doktoru Franji Tuđmanu	<i>„Duboko nas je potresla vijest o ubistvu petnaestorice mladih hrvatskih mladića u Borovom selu koje je bilo napadnuti po četničkim</i>	08.svibnja

	<i>teroristima....Uznemiravaju nas također postupci nekih vojnih jedinica koje očevidno odobravaju ovakve zločine...Njihovi postupci sve više dokazuju da Jugoslavenska vojska surađuje s onima koji čine te zločine...</i>	
Teroristički napadi na hrvatska sela	<i>„Sinoć je skupina policijskih odmetnika iz Knina upala u dva sela kninskog područja...nastanjena isključivo Hrvatima i otvorila vatru na stambene kuće i stanovnike....neke vojne jedinice sprečavale su snage MUP-a da obave svoj posao...“</i>	08.svibnja
Američki kongresmeni podržali Hrvatsku	<i>„Sinoć su u Zagreb pristigla izvješća o zauzimanju američkih kongresmena koji su zabrinuti ubojstvom hrvatskih policajaca pozvali da ne dopuste da se Američka politika podrške demokraciji u Jugoslaviji iskorištava od komunista“</i>	08.svibnja
Intervju gospodina Luketicha za Glas Amerike	<i>„Na koje sve načine iseljena Hrvatska može pomoći demokraciji u Hrvatskoj? Luketich-najvažnije je da predsjednika Busha i članove kongresa upoznavamo o važnosti promicanja demokracije u Hrvatskoj...također je važno da oni hrvatski iseljenici koji imaju spremnost i financijsku mogućnost da pomognu u izgradnji industrije kako bi životni standard našeg naroda bio jednak standardu ostalih naroda Europe“</i>	15.svibnja
Prosvjed Hrvata u Torontu	<i>„Prosvjed je bio usmjeren protiv politike i zločian koji se čini svakodnevno nad hrvatskim narodom u Domovini....“Ako padne Hrvatska i njen narod, onda smo svi pali“</i>	26.svibnja
Osnovan Hrvatski Nacionalni Fond	<i>„Hrvatska i hrvatski narod u domovini nalaze se u sudbonosnim trenucima svoje tisućgodišnje</i>	05.lipnja

	<i>povijesti, stoga pozivam hrvatsko iseljeništvo diljem svijeta da je došao čas da se zasuču rukave da svi zajedno sami budemo graditelji svoje budućnosti i slobodne Države Hrvatske...mnogi u iseljeništvu se pitaju, što ja mogu učiniti, ...stvoren je Nacionalni fond za spas Hrvatske...“</i>	
Dan državnosti proslavljen diljem Hrvatske	<i>„Proslava dana hrvatske državnosti bila je posebno značajna za Osijek, političko, privredno, administrativno, kulturno i sveučilišno središte Slavonije i Baranje koja se našla u vrtlogu nemirnih ratnih zbivanja“</i>	12.lipnja
Možemo li dopustiti da se hrvatska baština uništava	<i>„socijalistički sistem koji je vladao u Jugoslaviji imao je izrazito anacionalan karakter....ne može se naći novca za pokretanje izgradnje nove nacionalne sveučilišne biblioteke...nitko drugi za nas ne može riješiti problem našeg povijesnog kontinuiteta...ako svi kojima standard dopušta pošalju male priloge skupiti će se sredstva za kupnju opreme koja će biti potrebna za zaštitu pisane baštine“</i>	19.lipnja
Napad Jugoslavenske armije (apel)	<i>„Mi apeliramo na vas gospodine predsjedniče da....učinite sve u svojoj mogućnosti da se odmah obustavi ovo krvoproliće i da se dovedu vođe pojedinih republika do pregovaračkog stola“</i>	3.srpanj
Rođena je država Hrvatska	<i>„Povijesna odluka Sabora – Republika Hrvatska proglašava se suverenom i samostalnom državom“</i>	3. srpanj

Izvor: Zajedničar

Tematskom analizom sadržaja novinskih članaka u službenom glasilu HBZ-a „Zajedničar“ koje obuhvaća razdoblje od svibnja 1991. do kolovoza 1991. godine najviše se ističe

duboka potresenost nemilim događajima u Borovu Naselju gdje je mučki ubijeno petnaest hrvatskih mladića. Upozorava se na postupanju vojske i to na način kako se u tekstu ocjenjuje da vojska odobrava zločin odnosno da surađuje sa zločincima. Nadalje glavni urednik u ime lista i cijele Zajednice šalje izraze sućuti i duboke potresenosti u Domovinu. Tijekom svibnja obrađena je tema napada i agresije na hrvatska sela, te je o tome izvještavano iz perspektive začuđenosti što su neke vojne jedinice sprečavale MUP – da postupa po zakonu. U svibnju se također izvještava o podršci nekih američkih kongresmena i to na način da se prenosi njihov komentar na događaje u Borovu Naselju i zabrinutost o zloporabi podrške Američkog kongresa od strane komunističkih vlasti pri čemu se javnost informira kako su neki kongresnici svjesni situacije na prostoru bivše SFRJ. Objavljen je i intervju gospodina Luketića pri Glasu Amerike iz kojeg su vidljivi svi napori kako njegovi osobni tako i cijele zajednice u nastojanju da se Američkoj vladi približi činjenica stanja u Hrvatskoj te je jasno vidljivo koliko su hrvatski iseljenici agilni i spremni kada je pomoć Hrvatskoj potrebna bilo to u financijskom ili nekom drugom smislu. Podrška i empatija hrvatskog iseljeničtva vidi se i u članku u kojem se izvještava o prosvjedu za mir u Torontu, gdje je kako je opisano u tekstu prosvjed bio usmjeren protiv politike zločina koji se provodi nad hrvatskim narodom. Podrške hrvatskog iseljeničtva očigledna je i u tekstu koji se bavi temom očuvanja baštine gdje se jasno navodi problem uništavanja i otuđenja hrvatske arhivske pisane građe čime se sustavno pokušavalo u bivšem sistemu zametnuti trag hrvatskoj pisanoj riječi i etničkoj pripadnosti te se naglašava prijevaka potreba za donacijama kao bi se tome problemu našlo rješenje i kako bi se pisana baština uščuvala. Iz ovoga teksta evidentno je kako iseljeni Hrvati imaju visoku svijet o svojoj kulturnoj baštini.

Tablica 4.

Članci razvrstani po kriteriju zastupljenosti teme:

Intenzivna agresija na suverenu Republiku Hrvatsku i poziv na prikupljanje humanitarne i svake druge pomoći Hrvatima u Domovini. Razdoblje promatranja od rujna 1991. do prosinca 1991. godine.

Naslov	Primjer iz teksta	Datum objavljivanja
Konferencija za novinstvo u Vinkovcima	<i>„U toku prošle noći pripadnici Zbora narodne garde uspjeli su iz Berka izvući 74 osobe i one su sada zbrinute“</i>	11.rujan
Pomoć za našu dragu i lijepu Domovinu Hrvatsku	<i>„Pomalo svi zajedno možemo napraviti nešto veliko, i to je što naša domovina treba od nas baš sada“</i>	11.rujan
Pomognimo svojoj Hrvatskoj	<i>„mi moramo i dalje tražiti od američke vlade da nešto poduzme i da ne čeka na Evropsku zajednicu za rješenje ili obustavu terorističkih napada na hrvatski narod“</i>	18.rujan
U Kanadi počela akcija za skupljanje robe	<i>„Pozivamo sve Hrvate Kanade da se što prije uključe u akciju skupljanja robe....Preko 170.000 prognanika sa svojih ognjišta je ostalo bez ičega“</i>	25.rujan
Zajednica poklonila 50.000 dolara	<i>„Delegati Konvencije plemenito su povećali Hrvatski Humanitarni fond“</i>	2. listopada
Oduprimo se zlu i sačuvajmo si dragu nam Domovinu Hrvatsku	<i>„Jugoslovenska Armija naoružava srpsko stanovništvo u Hrvatskoj...srbijansko vodstvo blokira međunarodne inicijative za mirno rješenje“</i>	2. listopada
Zagreb bombardiran	<i>„Danas u 15:30 h napadnuta je hrvatska metropola Zagreb, avionima jugosoldateske, To je bila 9. zračna uzbuna po redu...Upravo smo primili užasnu vijest da nad Vukovarom bacaju bojne otrove...“</i>	9.listopada
Zaustavimo rat u Hrvatskoj	<i>„naši članovi su u stalnom kontaktu sa svojim rođacima koji žive u Staroj Domovini i dobro su upoznati sa ozbiljnošću situacije u Hrvatskoj“</i>	9.listopada
Širite istinu o ratu u Hrvatskoj	<i>„Borba je često neravnopravna jer neprijatelj raspolaže daleko nadmoćnijom ratnom tehnikom“</i>	16.listopada

Teritorijalni osvajački rat	<i>„Nikoga ne smije čuditi žestina operacija u Istočnoj Slavoniji, Srbija je u novije vrijeme ponovo iskazala prisezanja na te teritorije“</i>	16.listopada
Peticija uglednih američkih pjesnika i književnika	<i>„američki poslanici pisane riječi inzistiraju na pravu naroda na samoopredjeljenje i ujedno kritiziraju američke medije koji osvajački rat u Hrvatskoj svode na etničke nemire“</i>	23.listopad
Održane demonstracije ispred U.N.-a u New Yorku	<i>„Demonstracije su održane za mir i za međunarodno priznavanje Hrvatske kao međunarodnog pravnog subjekta...“</i>	23.listopada
U Vukovaru težak poraz Srpskih elitnih snaga	<i>„Na Vukovar i Borovo Naselje taj je dan palo više od 3000 projektila, razaranja su strahovita, a samo na vukovarsku bolnicu palo je 37 granata...i u takvim nemogućim uvjetima, hrvatski branitelji nadljudskim su naporima osjetili sve ono što je neprijatelj mjesecima planirao“</i>	30.listopada
Simpozij o kršenju ljudskih prava	<i>„jučer navečer pod pokroviteljstvom studenata na NYU održana tribina pod naslovom: Human rights violations in Croatia“</i>	30.listopada
Raskid između Hrvatske i Jugoslavije	<i>„Republika Hrvatska od dana 8. listopada 1991. godine raskida državopravne sveze na temelju kojih je s ostalim republikama i pokrajinama tvorila dosadašnju SFRJ“</i>	06.studeni
U Pittsburghu pokrenuta akcija za pomoć Domovini Hrvatskoj	<i>„naša domovina čini sve moguće da zaštiti ove izbjeglice i da im osigura život. Međutim treba im i naša pomoć“</i>	06.studenog
Hrvatska će vojska pobijediti	<i>„Vukovar ima snage da nastavi djelotvornu obranu iako je pod snažnim napadima. Mi Vukovar nećemo prepustiti sudbini i sve ćemo učiniti da ga deblokiramo“</i>	06.studenog

Hrvatska na križu	<i>„Neuspjeh sadašnje vanjske politike predsjednika Busha je očevidan krvoprolićem u Hrvatskoj...možda je se sve to moglo spriječiti da je gospodin Bush priznao Hrvatsku kada se proglasila samostalnom državom mjeseca lipnja ove godine, i kada je Beogradu dala znati da je civiliziranom svijetu svako nasilje neprihvatljivo“</i>	04.prosinca
Otvoreno pismo hrvatskome narodu u Domovini i u svijetu	<i>„budimo već sada organizirani i spremni da poslije rata pomognemo obnoviti porušenu Hrvatsku“</i>	11. prosinac

Tematskom analizom sadržaja novinskih članaka u službenom glasilu HBZ-a „Zajedničar“ koje obuhvaća razdoblje od rujna 1991. do prosinca 1991. godine a unutar navedenog promatranog razdoblja ističe se tekst koji glasilo „Zajedničar“ prenosi iz dnevnog tiska hrvatskih novina a koji izvještava s konferencije za medije u Vinkovcima kako su pripadnici Zbora narodne Garde iz sela Berak spasili 74 osobe i smjestili ih na sigurno, ovakav pristup govori u prilog sustavnom praćenju svih ratnih zbivanja u Domovini na dnevnoj bazi te nastojanju glasila da detaljno i pravovremeno informira hrvatsku javnost u Americi o tijeku Domovinskog rata. Nadalje a što je vidljivo iz primjera danih u tablici 4. kontinuirano se apelira za humanitarnu pomoć pa se tako tijekom promatranog razdoblja ovakvi apeli, akcije i oglasi vidno povećavaju u svom opsegu u odnosu na prethodno promatrano razdoblje prije oružanog sukoba. Osim striktno humanitarne pomoći izvještava se i o otvorenim pismima čelnika Hrvatske bratske zajednice američkoj vladi i američkom predsjedniku osobno gdje se izlaže ozbiljnost situacije i moli se za političku podršku samostalnoj suverenoj Republici Hrvatskoj koja brani svoj teritorij od jugoslavenske Armije. Naime, od američke se vlade traži direktna podrška i to bez odlaganja kako bi što prije došlo do obustave „terorističkih napada na Hrvatsku“ . Izvještava se i o namjerama srpske politike koja iskazuje posebno agresivne namjere prema Istočnoj Slavoniji, pa se tako piše kako takva politika nikoga ne treba čuditi jer već neko vrijeme se prisnažuje na prisvajanje tog teritorija specifično. U tom kontekstu posebno je zanimljiv tekst od 2. listopada gdje se podrobno izvještava o činjenici naoružavanja srpskog stanovništva u Hrvatskoj od strane Jugoslavenske armije, samim time može se kazati kako su hrvatski novinari u Americi tih ratnih godina bili svjesni svih činjenica te su bili

dobro informirani o svim aspektima agresije na Hrvatsku te su to savjesno i odgovorno prenosili širokoj javnosti. Nadalje se ističe peticija uglednih američkih književnika i pjesnika u kojoj inzistiraju na pravu naroda za samoopredjeljenje. Peticijom se također željelo kritički ukazati na propust američke vlade u smislu svođenja sukoba na etničke nemire čemu su se potpisnici ove peticije suprotstavili. Tijekom listopada objavljeni su tekstovi koji izvještavaju o prosvjedima ispred zgrade U.N.-a u New Yorku i o simpoziju o kršenju ljudskih prava u Hrvatskoj na sveučilištu u New Yorku, iz navedenog je razvidno koliko je Hrvatsko iseljeničtvo u Americi aktivno u poduzimanju svih koraka kako bi se rasvijetlila istina o ratnim zbivanjima u Domovini te se pokušava u svim sferama zastupati hrvatske interese. Tijekom promatranog razdoblja raste broj tekstova posvećenih prikupljanju humanitarnih sredstava te se izvještava o osnivanju raznih fondova za pomoć pri čemu se posebno m ističe Humanitarni fond HBZ-a, što govori u prilog svekolikoj podršci narodu u domovini koja je kontinuirana i dobro organizirana. Nadalje tijekom studenog i prosinca objavljavani su tekstovi koji izvještavaju o strašnim stradanjima u Vukovaru, iznose se detalji koji jasno pokazuju u koliko je teškom položaju hrvatska obrana spram tehnički nadmoćnije Jugoslavenske armije, no tekst završava s optimističnom izjavom kako će se učiniti sve što je moguće da se Vukovar obrani. Između ostaloga važno je istaknuti tekst u kojem se kritizira američka politika konkretnije osobno predsjednik Bush zbog neadekvatnog odnosa prema situaciji pa se tako da vidjeti kako je Hrvatska bratska zajednica složna u obrani hrvatskih interesa i kako nepokolebljivo stoji uz bok sunarodnjacima u Domovini te se neustrašivo suprotstavlja i samom vrhu američke vlasti i oštro kritizira odlaganje američke reakcije na krvoproliće. Naposljetku treba istaknuti tekst otvorenog pismo iz prosinca u kojem stoji poziv svim Hrvatima da budu organizirani i spremni kako bi poslije rata pomogli obnoviti porušenu Domovinu.

11. ZAKLJUČAK

Unatoč izazovima s kojima su se suočavali, hrvatski imigranti uspjeli su izgraditi živu zajednicu u Americi, usredotočenu na njihove kulturne i vjerske tradicije. Osnivali su crkve, škole i društvene organizacije koje su služile kao sustav podrške zajednici. Te su ustanove pomogle u očuvanju hrvatske kulture i tradicije i omogućile imigrantima osjećaj pripadnosti. Drugi razlog hrvatskih seoba 1880-ih bila su politička previranja u Europi. Hrvatska je u to vrijeme bila dio Austro-Ugarske, koja se suočavala sa sve većim nemirima i političkom nestabilnošću. Mnogi su Hrvati bili razočarani svojom vladom i vidjeli su migraciju kao način da pobjegnu od ugnjetavanja i potraže bolji život negdje drugdje. Lančane migracije imale su značajnu ulogu i u doseljavanju Hrvata 1880-ih. Mnogi Hrvati koji su već doselili u Ameriku poslali su po članove obitelji ili poznanike da im se pridruže. To je stvorilo osjećaj zajedništva i podrške imigrantima, što je pomoglo olakšati prijelaz na život u novoj zemlji.

Jedan značajan događaj koji je istaknuo doprinose hrvatskih useljenika bila je Svjetska kolumbijska izložba 1893. u Chicagu. Hrvatska izložba, koju je organizirala Hrvatska bratska zajednica, prikazala je hrvatsku kulturu i povijest i privukla široku pozornost. To je pomoglo u podizanju svijesti o doprinosima hrvatskih useljenika američkom društvu i potaknulo osjećaj ponosa među hrvatskom zajednicom.

Hrvatski egzodus u drugoj polovici 19. stoljeća nije bio slučajan. Uzrokovan mnogim lošim ekonomskim, gospodarskim i političkim prilikama odlazak iz domovine bila je hrvatska svakodnevnica. Djelovanje organizacija, a posebice Hrvatske Bratske zajednice, koja je postala najjača društvena organizacija hrvatskog iseljeničtva u Sjedinjenim Američkim Državama uz pomoć tiska upozoravala je druge dijelove svijeta o životu u iseljeničtvu a i o tekućim problemima domovine. Etnički tonaliteta hrvatskih organizacija odigrao je veliku ulogu u formiranju Hrvata u Američkom društvu. Petar Pavlinac posebno je isticao značaj etničke uloge Hrvatske bratske zajednice i naglašavao kako je Zajednica, osim što je hrvatsko dobrotvorno društvo, i hrvatska narodna institucija koja ima zadatak okupljati hrvatsko iseljeničtvo te štiti i razvijati etničku pripadnost i svijest.⁵⁶ Do pojave Drugog svjetskog rata, Hrvatska bratska zajednica se razvila kao homogena društvena skupina zahvaljujući kompaktnim kolonijama etnički diskriminiranih

---

⁵⁶ Tomasović, M., „Hrvatski iseljenici u Sjedinjenim Državama.“ Matica hrvatska, Zagreb 1992.

hrvatskih doseljenika u Sjedinjenim Američkim Državama. Ova potporna i etnička zajednica osiguravala je hrvatskim doseljenicima materijalnu pomoć i životne potrebe dok su bili izloženi velikim opasnostima u rudnicima i tvornicama. Novine "Zajedničar" i organizacija "Pomladak" igrale su ključnu ulogu u održavanju i razvoju etničkog identiteta hrvatskih iseljenika u SAD-u. Tadašnji hrvatski doseljenici osjećali su se strancima u američkom okruženju te su se držali zajedno kao etnička skupina. Planirali su kratkotrajni boravak u novoj sredini i vjerovali su da će se vratiti u domovinu nakon što zarade dovoljno novca. Kao neintegrirani doseljenici, duboko su se osjećali povezanima s političkim i kulturnim događajima u Hrvatskoj.

Hrvatska bratska zajednica imala je značajan utjecaj na hrvatsko-američku kulturu promicanjem tradicionalne glazbe, plesa i jezika, očuvanjem hrvatske povijesti i baštine te zalaganjem za prava i interese Hrvata-Amerikanaca. Organizacija je pomogla u održavanju veze između Amerikanaca Hrvata i njihove domovine te pridonijela bogatoj kulturnoj raznolikosti Sjedinjenih Država. Napori HBZ-a u promicanju hrvatske kulture nisu samo pomogli u očuvanju i promicanju hrvatske tradicije, već su i predstavili hrvatsku kulturu široj publici, osiguravajući da ona ostane živahan dio američkog društva za generacije koje dolaze.

Iako se Hrvatska bratska zajednica danas više ne bavi isključivo bratskim aktivnostima, organizacija i dalje pruža podršku hrvatskoj zajednici u Sjedinjenim Američkim Državama. Hrvatska bratska zajednica bavi se različitim društvenim aktivnostima i organizira kulturne i sportske događaje za hrvatsku zajednicu u SAD-u. Također, ona je važna organizacija koja pruža financijsku potporu za različite projekte u Hrvatskoj, uključujući i projekte u kulturnom i obrazovnom sektoru.

Iznimno važnu ulogu Hrvatska bratska zajednica imala je za vrijeme Domovinskog rata gdje je u skladu sa svojom stoljetnom tradicijom sveobuhvatne pomoći hrvatskom narodu pružala veliku podršku pri uspostavljanja demokratske vlasti u Domovini. Hrvatska Bratska zajednica sukladno svojoj tradiciji pruža političku, materijalnu, moralnu i svaku drugu pomoć hrvatskom narodu u borbi za slobodu i samostalnost što je pokazano kroz istraživanje metodom analize sadržaja službenog glasila HBZ-a „Zajedničar“. Hrvatska bratska zajednica od svog osnutka pa do danas djeluje kao kohezivni element hrvatskog iseljeničtva. Osim što je pomagala pri integraciji hrvatskog iseljeničtva u Sjedinjene Američke Države, jednako tako je djelovala na integraciju hrvatskog duha i hrvatske stvarnosti te očuvanju hrvatske kulture, tradicije i običaja. Hrvatska

Bratska zajednica važna je za sve Hrvate kako u Domovini tako i u svijetu jer služi kao primjer dobre organizacije, sustavne podrške i očuvanja identiteta kroz cijelo jedno stoljeće i više. Uloga koju je Hrvatska Bratska Zajednica odigrala za vrijeme Domovinskog rata iznimno je značajna što se potvrdilo i istraživanjem u ovom radu. Naposljetku Hrvatska bratska zajednica nebrojeno puta je odigrala važnu ulogu za hrvatski narod i pokazala je spremnost za pomoć u najvećim krizama i snažnu volju za čuvanjem hrvatskog identiteta i jačanju hrvatske zajednice tijekom cijele svoje povijesti.

POPIS LITERATURE

- Antić, Lj., „Hrvati i Amerik“, Hrvatska sveučilišna naklada : Hrvatska matica iseljenika, Zagreb, 2002.
- Čizmić I., „Povijest Hrvatske bratske zajednice“, Golden Marketing, Zagreb 1994.
- Čizmić I., Miletić I., Prpić J., „From the Adriatic to the lake Erie!, American Croatian Lodge, INC. „Cardenal Stepinac“ Eastlake, Ohio; Institute od Social Sciences „Ivo Pilar“ Zagreb, 2000.
- Holjevac V., „Hrvati izvan domovine“, Zagreb, 1967.
- Jurčević, K., „Stari kraj i novi svijet“, Grafički Zavod Hrvatske, 2010.
- LeFever, J.K., „The Croatian Americans“, 2004.
- Prpić, J., „Hrvati u Americi“, Hrvatska matica iseljenjika, Zagreb, 1997.
- Smoljan, I., „Hrvatska dijaspora“, Horizont Press, Zagreb, 1997.
- Tomasović, Mirko. "Hrvatski iseljenici u Sjedinjenim Državama." Zagreb: Matica hrvatska, 1992.
- Valenta, M., „Croatian Immigrants in America“, 1997.
- Halmi, A., „Kvalitativna metodologija u društvenim znanostima“, Zagreb, A.G. Matoš d.d. Samobor, 1996

POPIS SLIKA

- Slika 1. Iseljenici u europskim lukama
- Slika 2. Danica, hrvatski list
- Slika 3. Emblem Hrvatske bratske zajednice
- Slika 4. Zapisnik prve konvencije Hrvatske bratske zajednice 1894. godine
- Slika 5. Emblem „Pomladka“ Hrvatske bratske zajednice

POPIS TABLICA

Tablica 1. Pregled useljavanja iz svih hrvatskih zemalja u razdoblju 1899. do 1923. godine

Tablica 2. Raspad Jugoslavije i vrijeme prije početka oružanih sukoba na teritoriju RH.
Promatrano razdoblje od siječnja 1991. do travnja 1991.

Tablica 3. Razvoj događaja nakon krvoprolića nad petnaesticom mladića u Borovu naselju.
Promatrano razdoblje od svibnja 1991. do kolovoza 1991. godine

Tablica 4. Intenzivna agresija na suverenu Republiku Hrvatsku i poziv na prikupljanje
humanitarne i svake druge pomoći Hrvatima u Domovini. Razdoblje promatranja od rujna 1991.
do prosinca 1991. godine